

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Факультет гуманітарних та соціальних наук
Кафедра іноземної філології та перекладу

Магістерська робота

**ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У БАГАТОМОВНОМУ
СЕРЕДОВИЩІ: ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ**

Виконала:

магістр групи СОАМ-23дм
спеціальності «Середня освіта.
Мова та література (англійська)»
Климаш Дар'я Андріївна

Науковий керівник: Козьменко О.І.
д. пед. н., професор

Рецензент: Кабанець М. М.
д. пед. н., професор

Київ – 2024

АНОТАЦІЯ

Климаш Д.А. Викладання англійської мови у багатомовному середовищі: виклики та шляхи їх вирішення.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти викладання англійської мови у багатомовному середовищі, зокрема поняття багатомовного середовища, роль англійської мови як мови міжнародного спілкування та основні методики її викладання. Особлива увага приділена аналізу викликів, що виникають у процесі викладання, таких як мовні бар'єри, різний рівень підготовки студентів, культурні відмінності, а також проблеми мотивації та когнітивного навантаження. У роботі пропонуються шляхи вирішення цих проблем шляхом використання інноваційних підходів до навчання, підвищення професійної компетенції викладачів, інтеграції культурного компонента та впровадження індивідуалізації навчання. Висновки роботи спрямовані на підвищення ефективності викладання англійської мови у багатомовному середовищі, забезпечення комфортного навчання для студентів із різними культурними та мовними особливостями.

Ключові слова: багатомовне середовище, викладання англійської мови, мовні бар'єри, культурні відмінності, індивідуалізація, інноваційні підходи, мотивація.

SUMMARY

Klymash D.A. Teaching English in a Multilingual Environment: Challenges and Solutions.

The paper examines the theoretical aspects of teaching English in a multilingual environment, including the concept of a multilingual setting, the role of English as a language of international communication, and the main teaching

methodologies. Particular attention is paid to the analysis of challenges encountered in the teaching process, such as language barriers, varying levels of student preparedness, cultural differences, and issues of motivation and cognitive load. The study proposes solutions to these challenges through the use of innovative teaching approaches, the professional development of educators, the integration of cultural components into teaching, and the individualization of learning processes. The findings aim to enhance the effectiveness of English teaching in multilingual environments, providing a supportive learning atmosphere for students with diverse cultural and linguistic backgrounds.

Key words: multilingual environment, English teaching, language barriers, cultural differences, individualization, innovative approaches, motivation.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В БАГАТОМОВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	9
1.1. Поняття багатомовного середовища	9
1.2. Роль англійської мови як мови міжнародного спілкування	15
1.3. Основні методики викладання англійської мови	23
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	33
РОЗДІЛ 2. ВИКЛИКИ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В БАГАТОМОВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	34
2.1. Мовні бар'єри і різний рівень підготовки студентів	34
2.2. Культурні відмінності та їх вплив на процес навчання	39
2.3. Проблеми мотивації та когнітивного навантаження	47
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	53
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В БАГАТОМОВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	54
3.1. Інноваційні підходи у викладанні англійської мови	54
3.2. Підвищення професійної компетенції викладачів	58
3.3. Інтеграція культурного компонента у викладання англійської мови	64
3.4. Індивідуалізація навчання та підтримка студентів	70
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	80
ВИСНОВКИ	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	85

ВСТУП

Дане дослідження зосереджене на аналізі особливостей викладання англійської мови у багатомовному середовищі, що становить важливий напрям сучасної педагогічної науки та практичної діяльності. У контексті глобалізації та зростаючої міжкультурної комунікації, англійська мова виступає ключовим інструментом міжнародного спілкування, що визначає необхідність її ефективного навчання у багатомовних освітніх середовищах. Проблематика такого викладання пов'язана з багатьма викликами, серед яких — різноманітність мовних і культурних контекстів, різний рівень мовної підготовки студентів та складність адаптації навчальних матеріалів до багатомовної аудиторії.

Актуальність теми. В умовах сучасного суспільства, яке характеризується інтенсивною міграцією, культурною взаємодією та інформаційною відкритістю, питання багатомовності стає все більш актуальним. Викладання англійської мови в такому середовищі вимагає врахування не лише лінгвістичних, але й соціокультурних, когнітивних та педагогічних факторів. Особливості навчання англійської у багатомовному середовищі зумовлюють необхідність розвитку індивідуалізованих підходів, які враховують мовні й культурні відмінності студентів.

Питання актуальності також пов'язане з глобальними освітніми тенденціями, зокрема інтеграцією мовної освіти до міждисциплінарного контексту. Підвищення рівня володіння англійською мовою серед молоді сприяє їхньому успіху в академічній і професійній сферах. Таким чином, розв'язання проблем викладання у багатомовному середовищі має стратегічне значення для підготовки конкурентоздатних фахівців у сучасному світі. Мета і завдання дослідження

Мета й завдання дослідження. Метою дослідження є виявлення основних викликів у викладанні англійської мови у багатомовному середовищі та розробка ефективних методів їх подолання.

Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення таких **завдань**:

1. Провести теоретичний аналіз поняття багатомовного середовища, його ключових характеристик та впливу на навчальний процес.
2. Визначити специфічні виклики, які виникають перед викладачами англійської мови у багатомовних групах, включаючи лінгвістичні, культурні та психологічні аспекти.
3. Дослідити сучасні методики адаптації навчальних програм і матеріалів до потреб багатомовної аудиторії.
4. Проаналізувати роль міжкультурної компетентності викладачів у забезпеченні ефективного навчального процесу.
5. Розробити рекомендації щодо індивідуалізації навчання, мотивації студентів та надання їм додаткової підтримки у багатомовному середовищі.

Об'єктом дослідження є процес викладання англійської мови у багатомовному середовищі.

Предмет дослідження — виклики, з якими стикаються викладачі та студенти, а також ефективні методи їх подолання. Особливу увагу приділено аналізу взаємодії студентів із різними мовними базами знань у спільному навчальному просторі.

Для досягнення мети використано комплекс **методів**, кожен з яких виконував конкретну функцію у дослідницькому процесі.

Теоретичні методи (індукція та дедукція, порівняння та аналіз і синтез): вивчення основних підходів і концепцій у викладанні мов у багатомовному середовищі.

Емпіричні методи: забезпечили моніторинг реальних навчальних ситуацій і аналіз поведінки студентів у класі.

Кожен із методів сприяв формуванню цілісної картини проблеми та розробці практичних рекомендацій, які можна впроваджувати у сучасному освітньому процесі.

Практичне значення дослідження полягає у його широкому застосуванні в сучасній освітній практиці, що сприяє ефективнішій організації навчального процесу з англійської мови у багатомовному середовищі. Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення методик викладання, зокрема, створення адаптивних програм, які враховують індивідуальні особливості студентів, їхні мовні потреби та рівень підготовки. Напрацювання дослідження є корисними для професійного розвитку викладачів англійської мови, зокрема в аспектах підвищення їхньої міжкультурної компетенції, вдосконалення педагогічної майстерності та впровадження інноваційних методів навчання. Практичне значення полягає у розробці навчальних матеріалів, які інтегрують культурний компонент та сприяють формуванню у студентів глобальної перспективи й толерантності до інших культур. Результати дослідження можуть сприяти збільшенню зацікавленості студентів у вивченні англійської мови завдяки створенню інтерактивного навчального середовища, що знижує когнітивне навантаження та враховує їхні інтереси. Нарешті, дослідження сприятиме покращенню міжнародного співробітництва, оскільки напрацьовані рекомендації допоможуть ефективніше інтегруватися у міжнародний освітній простір, сприяючи академічній мобільності та співпраці між навчальними закладами різних країн.

Наукова новизна роботи полягає у визначенні системних підходів до вирішення викликів викладання англійської мови у багатомовному середовищі, інтеграції культурного компонента у навчальний процес, а також у розробці рекомендацій для викладачів щодо адаптації навчальних матеріалів.

Апробація результатів роботи. Климаш Д.А., Козьменко О.І. Викладання англійської мови у багатомовному середовищі: виклики та шляхи їх вирішення. Всеукраїнська науково-практична онлайн-конференція «Формування і розвиток професійної культури фахівців у галузі освіти: виклики, наукові підходи, досвід» : м. Харків, 21 листопада 2024 р.

Публікації. Климаш Д. А., Козьменко О. І. Викладання англійської мови у багатомовному середовищі: виклики та шляхи їх вирішення. Усеукраїнська науково-практична онлайн-конференція, м. Харків, 21 листопада 2024 рік

Структура та обсяг роботи. Структура складає вступ, три розділи, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел, Основний текст займає 73 сторінки, список використаних джерел містить 84 позиції, загальний обсяг роботи — 95 сторінок.

Розділ 1. Теоретичні аспекти викладання англійської мови в багатомовному середовищі

1.1. Поняття багатомовного середовища

Глобалізація значно посилила потребу в багатомовності. Сучасні суспільства все більше інтегруються одне з одним через міжнародну торгівлю, технологічний розвиток, міграційні процеси та культурний обмін. Багатомовне середовище сприяє розвитку міжкультурної комунікації, підвищує рівень толерантності та поваги до інших культур, а також надає людям можливість ефективніше спілкуватися та взаємодіяти. Для багатьох міжнародних організацій, як-от ООН та Європейський Союз, багатомовність є ключовим елементом їхньої діяльності, що дозволяє забезпечувати рівноправний доступ до інформації для громадян різних країн.

Власне, поняття «багатомовне середовище» відображає реальність, коли в межах певного географічного чи соціального простору існує не одна, а кілька мов, що використовуються для різних цілей — комунікації, навчання, роботи, урядових та культурних справ. Мовна різноманітність і багатомовність стали характеристиками сучасного суспільства, що значною мірою зумовлені такими факторами, як міграція, зміни в соціально-економічній сфері, міжнародні політичні процеси, а також технологічний прогрес.

У наш час багатомовність є не тільки необхідністю для глобальної комунікації, але й важливим аспектом, який сприяє культурному збагаченню, розвитку національних ідентичностей та стійкості суспільств у багатьох країнах.

Багатомовність – це здатність особи або спільноти використовувати кілька мов для спілкування. Це явище може бути індивідуальним або колективним і включати різні ступені володіння мовами, від базового розуміння до повної мовної компетенції. Багатомовність тісно пов'язана з мультикультуралізмом і є його однією з форм. Вона передбачає наявність

кількох ідентичностей або навіть різних ідентичностей серед членів одного суспільства, які володіють різними мовами [73].

Відповідно до досліджень лінгвістів, багатомовність є не тільки засобом комунікації, але й важливим фактором, що впливає на формування культурної ідентичності, адаптацію до різних соціальних контекстів та розвиток міжкультурних відносин. Багатомовність також включає різні методи, за допомогою яких люди та спільноти використовують мови залежно від ситуаційних та соціальних умов [64].

Яскравим прикладом багатомовної країни є Швейцарія з офіційно визнаними чотирма мовами. У кожному з регіонів країни домінує одна з мов, що створює унікальне мовне середовище. Наприклад, німецька домінує у більшості кантонів, французька – в західній частині, італійська – на півдні, а ретороманська має спеціальний статус у кількох громадах. Державні установи забезпечують надання послуг усіма офіційними мовами, а громадяни мають право обирати мову звернення залежно від регіону. Такий феномен називають «диглосією» (походить від ди- і грец. «glossa» – мова), що може означати: 1) здатність людини спілкуватися двома мовами; 2) співіснування в суспільстві двох мов або різних форм однієї мови [66, с.192]).

Багатомовне середовище – це простір, у якому взаємодіють люди, які говорять різними мовами. Це може бути середовище на рівні держави, де існує офіційне визнання кількох мов, або на рівні суспільства, яке має різноманітну етнічну структуру. Багатомовне середовище сприяє комунікації між представниками різних культур, допомагає зберігати культурну ідентичність, сприяє економічному зростанню через можливість залучення кваліфікованих працівників з різних країн. Особливості багатомовного середовища включають можливість вибору мови для спілкування, використання перекладачів або автоматизованих перекладних технологій, а також створення умов для освіти та розвитку на кількох мовах.

У багатомовному середовищі зазвичай застосовуються певні мовні практики, які допомагають людям орієнтуватися в ньому. Наприклад, у

двомовних регіонах, таких як Квебек (Канада), жителі часто володіють обома офіційними мовами – англійською та французькою – і можуть вільно перемикатися між ними залежно від обставин. У таких регіонах формується особлива культура, де перетинаються елементи двох або більше мов та традицій [46, с.24].

Держава відіграє ключову роль у формуванні та підтримці багатомовного середовища. Вона встановлює офіційний статус мов, регулює використання мов у державних установах, освітніх закладах, судових органах та інших громадських інституціях. У багатьох країнах прийняті закони, які захищають права мовних меншин, сприяють збереженню та розвитку їхніх мов.

Наприклад, у Канаді існує Закон про офіційні мови, який гарантує рівні права на використання англійської та французької мов у федеральних установах. Це створює умови для підтримки багатомовного середовища та дозволяє громадянам вибирати мову спілкування з державою.

В Індії, де визнано понад 20 офіційних мов, уряд підтримує багатомовність через надання освіти на регіональних мовах, фінансування програм збереження мов меншин, створення мовних інститутів та забезпечення перекладу державних документів. Це допомагає громадянам з різних штатів країни мати доступ до освіти та послуг на рідній мові.

Багатомовне середовище є складним і багатогранним явищем, яке значною мірою впливає на соціальні, культурні та економічні аспекти життя суспільства. Держава, бізнес та освітні установи відіграють ключову роль у підтримці і розвитку багатомовного середовища, яке сприяє інтеграції, взаєморозумінню та збереженню культурного розмаїття.

У багатомовному середовищі виникають різні соціальні труднощі, що стосуються взаємодії між представниками різних мовних груп. Освітня система є одним із найважливіших інструментів для формування багатомовного середовища, але водночас вона стикається з численними викликами.

Підготовка викладачів, які володіють кількома мовами та здатні навчати на цих мовах, є складним завданням. У багатьох країнах існує дефіцит фахівців, здатних викладати офіційні або місцеві мови меншин, що ускладнює реалізацію багатомовних навчальних програм.

Підготовка навчальних матеріалів кількома мовами вимагає додаткових ресурсів, часу і зусиль. В умовах багатомовності університети часто стикаються з необхідністю перекладу підручників, адаптації текстів та розробки нових матеріалів для кожної мовної групи, що створює додаткові фінансові витрати для освітніх закладів і держави.

У деяких багатомовних країнах університети можуть бути поділені за мовним принципом, що створює сегрегацію між мовними групами та обмежує взаємодію студентів з різних мовних спільнот. Це може призводити до ізоляції мовних меншин, що ускладнює інтеграцію та сприяє формуванню культурних стереотипів.

Багатомовне середовище сприяє збереженню і розвитку культурного розмаїття. У багатомовному суспільстві представники різних мовних спільнот мають можливість підтримувати та розвивати свою культуру, одночасно інтегруючись у загальне культурне поле. Багатомовність також відкриває нові можливості в освіті, роблячи її доступнішою та якіснішою. На 30-й сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО в 1990 році у Резолюції 12 було уточнено значення терміну «багатомовна освіта». Його визначили як застосування в освітньому процесі щонайменше трьох мов: рідної, державної та міжнародної. Також було встановлено завдання сприяти популяризації багатомовної освіти з метою покращення якості навчання та збереження культурного різноманіття [21].

Доведено, що володіння кількома мовами сприятливо впливає на розвиток когнітивних здібностей, зокрема покращує пам'ять, увагу та здатність вирішувати проблеми. Діти, які навчаються кількома мовами, часто демонструють кращі результати у навчанні та адаптації до нових знань [70]. Знання кількох мов дозволяє студентам отримувати доступ до джерел знань з

усього світу, що робить їх краще підготовленими до глобальних викликів. Багатомовна освіта сприяє розширенню світогляду, допомагає молоді бути більш відкритою до інших культур і легше адаптуватися у різних міжнародних середовищах.

Освітня система є одним з основних механізмів розвитку багатомовного середовища, оскільки через навчання мовам можна забезпечити ефективну інтеграцію мовних меншин, а також створити умови для вивчення мов для всіх громадян.

Важливим аспектом для розвитку багатомовного середовища є включення в шкільні програми вивчення кількох мов. Це не лише сприяє розвитку багатомовності серед молоді, а й дозволяє зберегти та передавати мовну спадщину. У багатьох країнах запроваджено двомовні навчальні програми, де студенти одночасно вивчають національну та одну або кілька іноземних мов. Прикладом є система освіти в Люксембурзі, де діти вивчають люксембурзьку, французьку та німецьку мови.

Оскільки багатомовне середовище часто формується внаслідок міграції, важливо забезпечити програми мовної адаптації для новоприбулих. Це може включати курси з вивчення офіційної мови країни, а також інтенсивні курси для підвищення мовних навичок для дорослих. Вони дозволяють швидше інтегрувати мігрантів у соціальне та економічне життя країни. У Німеччині, наприклад, існують безкоштовні мовні курси для мігрантів, що дозволяють їм отримати необхідні мовні навички для роботи та навчання.

Для збереження рідних мов меншин важливо створювати спеціалізовані класи, де студенти можуть вивчати свою рідну мову поряд з основними предметами. Наприклад, у Китаї є класи, де вивчаються не тільки мандаринський діалект, але й інші регіональні мови, що дозволяє зберегти мовну різноманітність країни.

Багатомовне середовище є не тільки викликом, але й величезним потенціалом для розвитку сучасного суспільства. За умови належної підтримки та зусиль з боку урядів, організацій і самих громад, багатомовність

може стати важливим чинником інновацій, економічного зростання та культурного обміну. Одним із важливих аспектів розвитку багатомовного середовища є освіта. Підвищення мовної компетентності стає ключовим елементом у глобалізованому світі, де ефективне спілкування через різні мови має стратегічне значення.

Прогрес у технологіях відкриває нові можливості для навчання мовам. Віртуальні платформи, мобільні додатки, інтерактивні курси та штучний інтелект можуть значно полегшити процес вивчення мов, а також сприяти швидкому освоєнню мовних навичок. Багатомовні онлайн-платформи для вивчення мов стають все більш доступними та популярними серед молоді. Розвиток цифрових технологій дозволяє створювати багатомовні ресурси для освіти. Вебсайти, мобільні додатки, електронні книги, відео-курси — все це має потенціал для сприяння багатомовності в освіті, надаючи доступ до матеріалів різними мовами.

Міжнародні організації відіграють ключову роль у розвитку, підтримці та збереженні багатомовного середовища на глобальному рівні. Завдяки своїм програмам, ініціативам та впливу на політичні рішення ці організації активно сприяють мовному різноманіттю, збереженню мов меншин та сприянню культурному обміну.

У майбутньому роль міжнародних організацій у підтримці багатомовного середовища буде лише зростати. Завдяки глобалізації та інтеграції культур важливою є співпраця між різними країнами та організаціями для забезпечення мовних прав, збереження культурного різноманіття та підтримки меншин.

Міжнародні організації, такі як ЮНЕСКО, ЄС, ООН та інші, надають платформу для обміну досвідом, наукових досліджень і розробки кращих практик у сфері мовної політики, що є ключовим елементом для розвитку багатомовного середовища в глобальному контексті.

У глобалізованому світі багатомовність є невід'ємною складовою розвитку сучасного суспільства. Вона сприяє інтеграції культур, розвитку

міжкультурної комунікації, підвищенню рівня толерантності і збагаченню національних ідентичностей. Багатомовне середовище забезпечує рівноправний доступ до інформації та послуг для громадян різних країн і культур, а також допомагає зберегти мовну різноманітність. Однак, щоб підтримувати і розвивати багатомовне середовище, необхідна активна роль держави, міжнародних організацій та освітніх установ, які повинні забезпечити ефективну мовну політику та освітні програми.

У майбутньому важливість багатомовності тільки зростатиме, оскільки технологічний прогрес і міжнародна співпраця сприятимуть створенню нових можливостей для вивчення мов і збереження мовного різноманіття. Завдяки підтримці багатомовних освітніх програм та розвитку цифрових технологій, людство зможе подолати мовні бар'єри та ефективно спілкуватися на глобальному рівні, що сприятиме культурному обміну та соціальному розвитку.

1.2. Роль англійської мови як мови міжнародного спілкування

Англійська мова сьогодні посідає унікальне місце у світовому співтоваристві, виконуючи роль універсального засобу комунікації між народами. Вона є офіційною мовою у 67 країнах та однією з найпоширеніших мов для спілкування на міжнаціональному рівні. Завдяки історичному розвитку, технологічному прогресу та впливу англомовних країн, англійська мова стала ключовим інструментом у багатьох сферах. Англійська є офіційною мовою ООН, НАТО, ЄС та інших міжнародних організацій. Вже у 1995 році близько 85 % міжнародних організацій використовували англійську як одну з офіційних мов (порівняно з французькою – 49 %, німецькою та іспанською – 10 %) [52, с. 32]. Вона широко використовується у міжнародних контрактах, переговорах, фінансових звітах. Наукові публікації виходять англійською мовою. Музика, фільми, серіали та ігри часто створюються англійською, роблячи її доступною для глобальної аудиторії. Сучасна реальність показує, що знання англійської мови є не просто перевагою, а необхідністю для участі у глобалізованому світі.

Історія домінування англійської мови почалася ще в епоху колоніалізму, коли Британська імперія поширила свою мову та культуру на чотири континенти. Після Другої світової війни роль англійської значно посилилася завдяки економічному та культурному впливу Сполучених Штатів Америки, які стали однією з провідних країн світу [5]. Англійська стала мовою наукових відкриттів, інженерних розробок та інновацій. З ХХ-го століття англійська утвердилася як основний засіб спілкування у дипломатичних та політичних відносинах. Ці історичні аспекти заклали фундамент для статусу англійської як глобальної мови.

Англійська мова відіграє центральну роль у глобалізації наукових досліджень, забезпечуючи єдину платформу для передачі знань, обміну ідеями та співпраці між дослідниками з різних країн. У сучасній науковій спільноті англійська стала лінгва франка, що сприяє інтеграції наукових досягнень, їхній доступності для широкого кола фахівців і популяризації результатів досліджень у світі [69].

Більше 80% наукових статей, які публікуються в провідних журналах світу, написані англійською мовою. Це стосується таких важливих дисциплін, як природничі науки, медицина, інженерія та інформаційні технології. Наприклад, журнали «Nature», «Science» і «The Lancet», що мають найвищий індекс впливовості (impact factor), видаються виключно англійською. Відповідно, дослідники, які прагнуть визнання своїх досягнень на міжнародному рівні, змушені адаптуватися до вимог глобальної академічної спільноти та створювати свої праці англійською мовою.

Англійська також стала мовою міжнародних конференцій, симпозіумів і семінарів. Більшість заходів, що збирають провідних науковців світу, проводяться саме англійською. Це сприяє формуванню спільного інформаційного простору, де обговорюються актуальні наукові виклики, нові відкриття та інноваційні ідеї. Можливість вільно спілкуватися англійською дозволяє створювати ефективні міжнародні наукові колаборації, залучати гранти та брати участь у міждисциплінарних дослідженнях [7].

Додатково англійська стала основною мовою у галузі наукових баз даних та цифрових ресурсів. Найбільші платформи для пошуку наукової інформації, такі як Scopus, PubMed і Web of Science, функціонують переважно англійською мовою. Це значно спрощує доступ до знань для англосовної аудиторії, але водночас створює певні бар'єри для науковців, які не володіють цією мовою. Важливо зазначити, що англійська також сприяє стандартизації термінології у багатьох дисциплінах, що робить наукові тексти зрозумілішими та доступнішими для глобальної аудиторії.

Англійська мова є незамінним інструментом для інтеграції у світову наукову спільноту. Її домінування у сфері науки та досліджень сприяє швидкому поширенню нових знань і технологій, але також створює виклики, пов'язані з мовною нерівністю та доступом до інформації для дослідників, які не є носіями англійської мови.

Англійська мова також сьогодні виступає не лише як основний засіб глобальної комунікації, а й як важливий інструмент для побудови міжкультурних зв'язків. Міжкультурна комунікація передбачає взаємодію між людьми з різних культур, що, в свою чергу, вимагає певних мовних та комунікативних навичок для ефективного обміну інформацією, ідеями та цінностями [54]. Англійська мова є засобом такого обміну, оскільки вона функціонує як універсальна лінгва франка, тобто мова, що використовується для спілкування між людьми, які не мають спільної рідної мови. Вона дозволяє створювати платформи для діалогу між культурами, підтримуючи таким чином мир та розуміння в умовах глобалізації.

У сучасному світі англійська мова є важливим інструментом у сфері міжнародних відносин, дипломатії та політики. З огляду на те, що англійська є офіційною мовою багатьох міжнародних організацій, таких як Організація Об'єднаних Націй, НАТО, Світова організація торгівлі та Європейський Союз, вона стала необхідною для будь-якого дипломатичного представництва. Протокольні зустрічі, міжнародні переговори та підписання угод майже завжди відбуваються за допомогою цієї мови. Це сприяє не лише зручності

комунікації, а й створює можливість для ефективного вирішення глобальних проблем, таких як зміна клімату, міжнародна безпека, гуманітарні кризи та економічний розвиток.

Англійська мова, як дипломатичний інструмент, служить засобом для формулювання офіційних заяв, резолюцій та звітів, що є важливими для міжнародних переговорів [71]. Наприклад, під час самітів на найвищому рівні, таких як зустрічі G7 або G20, англійська мова використовується для комунікації між лідерами різних країн, оскільки вона забезпечує ефективну передачу думок та ідей на глобальному рівні.

Англійська мова відіграє також важливу роль у міжособистісному спілкуванні, особливо в умовах інтернаціоналізації, коли люди з різних країн і культур часто контактують у повсякденному житті. Завдяки своїй популярності та глобальному поширенню, англійська стала стандартною мовою для міжособистісної комунікації в багатьох сферах, таких як подорожі, бізнес, освіта та інтернет-спілкування.

У професійному середовищі англійська мова дозволяє людям, що представляють різні культури, ефективно співпрацювати, знижуючи бар'єри для спілкування, які можуть виникнути через мовні та культурні відмінності. Вона дає змогу встановлювати ділові контакти між людьми з різних країн, організувати міжнародні конференції, обмінюватися професійним досвідом, розвивати нові проєкти та ідеї на основі спільного мовного розуміння.

Особливо значущим є вплив англійської на міжнародні відносини у молодіжному середовищі та студентських обмінах. За даними ЮНЕСКО, близько 4 мільйонів студентів з усього світу щорічно навчаються в англійськомовних країнах або на англійськомовних програмах. Така мовна взаємодія сприяє формуванню глобальної свідомості серед молоді, зміцнює соціальні зв'язки між людьми з різних країн і допомагає усвідомити значення культурного різноманіття [24].

Загалом, англійська мова виступає як важливий інструмент для побудови ефективною міжкультурною комунікації. Її роль у дипломатії дозволяє

вирішувати глобальні проблеми, знижуючи бар'єри для міжнародного співробітництва. Водночас, вона забезпечує можливість для міжособистісного спілкування, сприяючи зміцненню соціальних зв'язків і розвитку міжкультурного взаєморозуміння в умовах сучасної глобалізації.

У сучасній вищій освіті англійська мова відіграє центральну роль, будучи основним засобом комунікації між науковцями, студентами та викладачами в університетах та науково-дослідних установах по всьому світу. За останні кілька десятиліть глобалізація та розвиток міжнародних академічних мереж призвели до того, що англійська стала основною мовою навчання та наукових досліджень у багатьох навчальних закладах. Це сприяло зростанню ролі англійської не лише як інструмента міжкультурного спілкування, а й як важливого елемента академічного процесу.

Зокрема, англійська мова стала основною мовою вищої освіти в таких країнах, як США, Велика Британія, Канада та Австралія, де більшість навчальних програм ведеться саме англійською [18]. Важливу роль англійська відіграє і в багатьох інших країнах, де англійська мова є другою або третьою, зокрема в університетах Європи, Азії та Латинської Америки. Відповідно, володіння англійською мовою стало обов'язковою умовою для здобуття вищої освіти та для подальшої кар'єри в науково-дослідних сферах.

Англійська мова в освіті не тільки сприяє доступу до найновіших наукових знань, але й є ключем до участі в міжнародних академічних обмінах, конференціях та дослідницьких проектах. Більшість міжнародних конференцій з різних галузей науки, техніки, медицини та інших дисциплін проводяться англійською мовою, і науковці з усього світу використовують її для представлення своїх досліджень та обміну ідеями. Тому володіння англійською мовою є важливим інструментом для академічної мобільності та інтеграції в міжнародну наукову спільноту.

Особливу значущість англійська мова має в рамках міжнародних програм обміну студентами та викладачами, таких як Erasmus+, Fulbright, а також численних програм подвійного диплома. Ці програми забезпечують

студентам та науковцям можливість отримати досвід навчання в університетах інших країн, що сприяє розвитку міжкультурного розуміння та академічної співпраці. Оскільки більшість таких програм передбачають навчання та спілкування англійською мовою, здатність ефективно використовувати цю мову є важливою умовою для успішної участі в міжнародних освітніх ініціативах.

На сьогоднішній день англійська мова стала важливим фактором, який визначає академічну мобільність студентів та професорів, дозволяючи їм отримувати нові знання та навички через участь у міжнародних дослідженнях, навчальних програмах та конференціях. Університети та інші навчальні заклади, прагнучі підвищити свою конкурентоспроможність на глобальному рівні, часто пропонують спеціалізовані курси та програми, що проводяться виключно англійською мовою, навіть у країнах, де англійська не є рідною мовою. Це дозволяє студентам з різних куточків світу навчатися разом, обмінюватися ідеями та знаходити спільні рішення для глобальних проблем.

Невід'ємною частиною цього процесу є навчання англійської мови, яке стало обов'язковим у багатьох країнах і університетах. Навчання англійської мови, як другої або третьої мови, є важливою частиною загальної освітньої програми у багатьох країнах, що дозволяє студентам отримати необхідний рівень володіння мовою для успішного навчання та участі в міжнародних програмах [20]. Вивчення англійської мови на всіх етапах освіти, починаючи з початкової та середньої школи і до закладів вищої освіти, стало необхідністю для молоді, яка прагне отримати доступ до сучасних наукових знань, здобути міжнародний досвід та побудувати кар'єру в глобальному контексті.

Отже, англійська мова в освіті стала не лише інструментом для наукового пізнання, але й важливим фактором у розвитку глобальної академічної спільноти. Навчання англійської мови в університетах і програмам міжнародних обмінів значно покращує якість освіти, сприяє академічному та професійному росту, а також дозволяє студентам та науковцям бути частиною глобального інформаційного простору.

Однією з ключових проблем, що виникає у зв'язку з глобальним домінуванням англійської мови, є мовна нерівність, зокрема доступ до освіти. Попри те, що англійська є міжнародною мовою спілкування, її використання у навчальних контекстах не завжди рівноцінно доступне для всіх громадян світу. Це питання стосується як внутрішніх, так і глобальних аспектів, що пов'язані із соціально-економічними та культурними бар'єрами, які визначають здатність різних груп осіб отримати необхідну освіту.

Першою суттєвою проблемою є нерівний доступ до якісного навчання англійською мовою. У багатьох країнах з низьким рівнем економічного розвитку люди не мають змоги вивчати англійську на високому рівні, що знижує їх можливості для участі у глобальних освітніх та наукових процесах. Відсутність доступу до професійних курсів, підручників, онлайн-ресурсів або вчителів, які мають відповідний рівень володіння мовою, стає серйозним бар'єром для отримання освіти в університетах, де англійська є основною мовою навчання. Крім того, у ряді країн, що розвиваються, навіть базові рівні освіти часто не включають викладання англійської, оскільки не існує достатньої кількості кваліфікованих вчителів та навчальних матеріалів, доступних на місцевих мовах або англійською [45].

Іншою проблемою є розрив між тими, хто має доступ до вищої освіти у міжнародних університетах, та тими, хто здатен вчитися лише на місцевому рівні. У провідних університетах по всьому світу, таких як Оксфорд, Гарвард, Кембридж, англійська мова є основною для наукових досліджень і викладання, що створює мовний бар'єр для студентів, які не володіють англійською на достатньому рівні. Для таких студентів, навіть якщо вони мають можливість вступити до таких навчальних закладів, складність у освоєнні матеріалу через мовний бар'єр часто призводить до зниження академічних результатів, неуспішності або навіть до відмови від навчання в іноземних університетах.

Це питання стає ще більш актуальним у контексті глобальної конкуренції за місця в престижних університетах та отримання стипендій, де

англійська є головною мовою подачі заявок та співбесід. Для студентів з країн, де англійська не є першою мовою, це означає необхідність пройти складні мовні тести (наприклад, TOEFL або IELTS), що часто є перешкодою через високі витрати на підготовку та самі іспити. Водночас, для багатьох студентів з країн, що розвиваються, підготовка до таких іспитів є дорогим і недоступним процесом.

Ще одним важливим аспектом мовної нерівності є різниця у рівнях англійської мови, яка існує між розвиненими та країнами, що розвиваються. У країнах Європи та Північної Америки значна частина населення володіє англійською мовою на високому рівні, що сприяє інтеграції в міжнародний освітній процес. Натомість у країнах Африки, Азії та Латинської Америки рівень володіння англійською часто обмежується лише малим відсотком населення, а в країнах з обмеженими ресурсами знання іноземних мов залишається привілеєм лише для елітних верств населення.

Мовна нерівність в освіті виявляється багатогранною проблемою, що охоплює соціальні, економічні, культурні та політичні аспекти. Подолання цієї нерівності вимагає комплексних зусиль на різних рівнях: від створення доступних ресурсів для навчання англійської у країнах, що розвиваються, до підтримки ініціатив, які дозволяють забезпечити рівний доступ до міжнародних освітніх можливостей для студентів незалежно від їхнього мовного та економічного фону.

Запровадження секції англійського слухання в Національному вступному іспиті (NCEE) Китаю призвело до поглиблення розриву між міськими та сільськими студентами. Студенти з міських районів показали значно кращі результати завдяки доступу до якісніших ресурсів, таких як курси з носіями мови та інтерактивні програми. Це обмежило можливості сільських студентів вступати до провідних університетів і вплинуло на їхній подальший економічний статус [9].

Дослідження в США показали, що студенти з некодифікованими діалектами (наприклад, з південного регіону) часто стикаються з

упередженнями в університетах. Це позначається на їхній академічній впевненості, участі у дискусіях та сприйнятті їхньої інтелектуальної спроможності викладачами й однолітками. Також студенти повідомляли, що їм доводилося «підлаштовувати» мову, щоб відповідати очікуванням академічного середовища [13].

У країнах Африки, Азії та Латинської Америки підготовка до міжнародних іспитів, таких як TOEFL або IELTS, часто є дорогим процесом і доступна лише заможним верствам населення. Це обмежує їхній доступ до міжнародної освіти та сприяє нерівності [4].

У підсумку, англійська мова залишається важливим інструментом у глобальному спілкуванні та розвитку. Однак, зростаюча роль цієї мови вимагає уважного ставлення до проблем мовної нерівності та збереження культурного багатства людства. Перспективи розвитку англійської мови як мови міжнародного спілкування будуть залежати від того, наскільки суспільства зможуть ефективно балансувати між її глобальним використанням та захистом мовної і культурної різноманітності.

1.3. Основні методика викладання англійської мови

У сучасному світі англійська мова стала необхідним інструментом комунікації в багатьох сферах життя, таких як наука, технології, міжнародні відносини, бізнес та культура. Роль англійської мови як глобальної лінгва франка обумовлює високі вимоги до методів її викладання. З розвитком технологій, наукових досліджень і нових педагогічних підходів, з'являються все нові методика, що прагнуть оптимізувати процес навчання та підвищити ефективність навчання. Викладання англійської мови більше не обмежується лише граматичними структурами та словниковим запасом, а передбачає розвиток всіх мовленнєвих навичок: слухання, говоріння, читання та письма. Враховуючи це, важливо розглянути основні методика викладання англійської мови, їх розвиток та переваги в контексті сучасної освіти.

Класичні методика викладання англійської мови, що сформувалися в кінці XIX — на початку XX століття, значною мірою вплинули на розвиток

мовної педагогіки та досі знаходять своє застосування в освітньому процесі [14]. Серед них найбільш відомими є граматико-перекладний метод, метод прямого викладання та аудіо-лінгвальний метод. Кожна з цих методик мала свої особливості, сильні та слабкі сторони, які обґрунтовували їхнє використання на різних етапах розвитку мовного навчання.

Граматико-перекладний метод, відомий також як метод традиційного викладання, став основною стратегією навчання іноземних мов з кінця XVIII століття і проіснував до середини XX століття. Його основний принцип полягає в тому, що навчання мови зосереджено на вивченні граматичних правил та перекладі текстів з однієї мови на іншу. Згідно з цією методикою, першочергову увагу приділяють правильності граматичних конструкцій та багатству лексики через перекладні вправи, що мають на меті розвинути в студентів навички читання та письма, а також здатність до перекладу з рідної мови на іноземну.

Перевагою граматико-перекладного методу є його здатність забезпечувати високий рівень граматичної точності, що є важливим для людей, які прагнуть глибоко освоїти іноземну мову в контексті лінгвістичних теорій. Проте, цей метод має значні недоліки. Одним із основних є обмежена орієнтація на усне мовлення та комунікативні навички, що робить його малоефективним для тих, хто прагне розвинути навички живого спілкування. До того ж, цей метод вимагає значних зусиль від студентів для запам'ятовування граматичних правил та лексики, що може призводити до вираженого стресу та втрати інтересу до навчання.

Метод прямого викладання, також відомий як метод природного навчання, з'явився як реакція на обмеження граматико-перекладного методу. Його основною ідеєю є навчання без перекладу, тобто навчання іноземній мові через безпосереднє використання цієї мови в процесі спілкування. У цьому методі основний акцент робиться на розвиток навичок слухання та говоріння, з мінімальним використанням рідної мови. Викладач викладає через демонстрацію, ілюстрації, жести, а також контекстуальні приклади, що

дозволяє учням активно сприймати іноземну мову в реальних життєвих ситуаціях.

Один із головних переваг методу прямого викладання — це сприяння розвитку комунікативних навичок. Студенти починають активно спілкуватися іноземною мовою з перших занять, що сприяє формуванню правильної вимови та інтуїтивного розуміння граматичних структур. Крім того, цей метод заохочує студентів до природного запам'ятовування лексики та фразових конструкцій через контекст. Однак, цей підхід також має свої обмеження. Він не приділяє належної уваги граматичній правильності, що може призвести до помилок у мовленні, особливо на початкових етапах навчання. Окрім того, студенти можуть стикатися з труднощами у випадку, якщо вони не розуміють певні слова чи вирази через відсутність перекладу на рідну мову.

Аудіо-лінгвальний метод, або метод мовного тренування, був розроблений у середині ХХ століття як частина мовної революції, зокрема в США, під впливом лінгвістичних досліджень, що фокусувалися на формальних структурах мови. Основний акцент цього методу робиться на використанні аудіо-матеріалів та регулярному повторенні мовних зразків, що допомагає формувати автоматичні мовні реакції у процесі навчання. Студенти вивчають мову через серії структурованих вправ, що включають постійне повторення фраз і мовних зразків у певному контексті. Цей метод прагне розвинути автоматизм мовлення, щоб студенти могли без зусиль використовувати іноземну мову у звичних ситуаціях.

Перевагою аудіо-лінгвістичного методу є його ефективність у формуванні автоматичних навичок мовлення і слухання, що дуже важливо для розвитку здатності до швидкого і правильного реагування у комунікації. Однак цей підхід має обмеження, зокрема відсутність уваги до розвитку письмового мовлення та глибокого розуміння граматичних структур. Крім того, використання лише аудіо-матеріалів не завжди дозволяє забезпечити гнучкість у застосуванні мови в реальних ситуаціях.

Класичні методики викладання англійської мови мають різні підходи до навчання, кожен з яких має свої переваги і недоліки. Граматико-перекладний метод орієнтований на точність та теоретичне освоєння мови, але він не сприяє розвитку комунікативних навичок. Метод прямого викладання акцентує увагу на практичному використанні мови, але може залишати недорозвиненими граматичні навички. Аудіо-лінгвальний метод дозволяє формувати автоматичні мовні реакції, але зменшує увагу до письма і граматики. Успішне викладання англійської мови потребує інтеграції різних методичних підходів для досягнення балансу між комунікативними та граматичними навичками [31].

Комунікативна методика, або комунікативний підхід до викладання англійської мови, є однією з найпоширеніших та найефективніших сучасних методик, що зосереджується на розвитку практичних мовленнєвих навичок. Основна мета цього підходу полягає у формуванні здатності ефективно спілкуватися англійською мовою в реальних життєвих ситуаціях. На відміну від традиційних методик, таких як граматико-перекладний чи аудіо-лінгвальний метод, де акцент робиться на запам'ятовуванні правил чи відтворенні готових фраз, комунікативний підхід прагне забезпечити студентів інструментами для самостійного мовленнєвого висловлювання.

Основи комунікативного підходу базуються на низці принципів, які визначають його ефективність. Головним є принцип інтеграції всіх мовленнєвих навичок — аудіювання, говоріння, читання та письма — у процесі навчання. Студенти залучаються до активного мовлення через різноманітні інтерактивні завдання, такі як рольові ігри, обговорення, дебати, діалоги, симуляції та виконання проєктів. Ці завдання моделюють реальні мовленнєві ситуації, спрямовуючи студентів на використання мови як засобу спілкування, а не як об'єкта для вивчення.

Ключовою особливістю комунікативної методики є її орієнтованість на учня (*learner-centered approach*). Викладач виконує роль фасилітатора, координатора чи модератора, забезпечуючи умови для комунікації, але не

домінуючи у навчальному процесі. Це дозволяє учням відчувати більшу відповідальність за власне навчання, активніше взаємодіяти з іншими та поступово розвивати самостійність у використанні мови. Паралельно, викладач забезпечує підтримку, корегує помилки та надає зворотний зв'язок, не порушуючи основного принципу спонтанності мовлення.

Одним із важливих аспектів цієї методики є автентичність матеріалів. У процесі навчання використовуються тексти, аудіо- та відеоматеріали, які відображають реальні комунікативні контексти, а не спеціально створені для навчальних потреб [47]. Це сприяє не лише розвитку мовленнєвих навичок, але й знайомить студентів із культурними особливостями носіїв мови, що підвищує їхню міжкультурну компетенцію. Наприклад, учням можуть пропонувати перегляд коротких відеороликів, читання статей із газет чи журналів, обговорення популярних тем чи використання реальних інтерв'ю.

Однак, незважаючи на очевидні переваги, комунікативна методика має певні виклики. Зокрема, її ефективність значною мірою залежить від кваліфікації викладача, адже він має не лише володіти мовою, але й вміти організувати комунікативно спрямований урок. Крім того, ця методика може вимагати значних ресурсів, таких як доступ до автентичних матеріалів або технологій, що не завжди доступні в умовах традиційної шкільної системи. Також існує ризик, що акцент на комунікацію може призводити до недостатньої уваги до граматичної точності, що може вплинути на загальну якість мовлення учня.

Переваги комунікативного підходу є незаперечними. Він дозволяє учням швидше адаптуватися до реальних умов спілкування, мотивує їх до активного навчання, розвиває впевненість у власних силах та забезпечує більший рівень інтерактивності на заняттях. Завдяки цьому комунікативна методика широко використовується не лише в школах і університетах, але й у мовних школах, бізнес-тренінгах та інших формах навчання англійської мови.

Отже, комунікативна методика є ключовим етапом у розвитку сучасного підходу до викладання англійської мови, спрямованого на задоволення потреб

студентів у реальному мовному середовищі [50]. Її успіх залежить від грамотної організації навчального процесу та готовності як викладачів, так і студентів до активної взаємодії та творчого підходу до навчання.

Методика навчання через зміст (Content-Based Instruction, CBI) є однією з прогресивних і водночас ефективних методик викладання англійської мови, що орієнтується на інтеграцію мовного навчання з вивченням змістовного матеріалу, який не стосується безпосередньо мовознавчих дисциплін. Цей підхід передбачає використання англійської мови як засобу для засвоєння знань з інших предметів, таких як історія, біологія, географія або навіть математика. Відтак, вивчення мови не є ізольованим процесом, а відбувається паралельно з освоєнням конкретних знань та компетенцій у різних галузях.

Основоположна ідея CBI полягає в тому, що мова найефективніше засвоюється тоді, коли вона використовується для досягнення практичних цілей, зокрема для розуміння й обговорення матеріалу, що має для студентів інтелектуальну або практичну цінність. Наприклад, у рамках цього підходу студент може читати статтю про глобальні зміни клімату, дискутувати щодо її змісту, виконувати завдання на аналіз даних та створювати власні доповіді з цієї теми, використовуючи англійську мову.

Однією з ключових особливостей цієї методики є її здатність забезпечити природну мотивацію для вивчення мови [38]. Студенти, які зацікавлені в темі, охоче занурюються в навчальний процес, оскільки знання англійської мови стають інструментом досягнення більш масштабних освітніх цілей. Це дозволяє подолати традиційну проблему низької мотивації, що часто зустрічається при навчанні за стандартними методиками, які зосереджені виключно на граматиці або лексиці.

Крім того, CBI сприяє розвитку критичного мислення, оскільки студенти повинні аналізувати, синтезувати та оцінювати інформацію, представлену на іноземній мові. Наприклад, при вивченні географії англійською мовою студенти можуть бути залучені до аналізу демографічних даних або

екологічних проблем конкретного регіону. Такий підхід дозволяє розвивати не лише мовні навички, але й загальноосвітні компетенції.

Варто також відзначити, що СВІ сприяє розвитку всіх аспектів мовлення: читання, письма, говоріння та аудіювання. Читання автентичних текстів дозволяє учням знайомитися зі спеціалізованою лексикою, аудіювання забезпечує тренування сприйняття мови на слух, тоді як письмові завдання й усні презентації розвивають продуктивні навички. Така комплексність є важливою перевагою даного підходу.

Однак методика навчання через зміст має і свої виклики. Серед них можна виділити необхідність високого рівня підготовки викладача, який повинен одночасно добре володіти як мовою, так і змістом навчального матеріалу. До того ж, ця методика вимагає ретельної адаптації навчальних матеріалів, аби вони були доступними для студентів з різним рівнем знань.

СВІ є потужним інструментом для викладання англійської мови, що дозволяє інтегрувати її навчання з поглибленням загальних знань [59]. Незважаючи на певні труднощі в організації, ця методика довела свою ефективність у формуванні як мовних, так і пізнавальних компетенцій студентів.

Сучасний етап розвитку освіти характеризується значним впливом цифрових технологій, які кардинально змінюють методи викладання англійської мови. Інноваційні підходи дозволяють не лише зробити навчання ефективнішим, а й адаптувати його до індивідуальних потреб студентів, сприяючи їхній мотивації та залученню до навчального процесу [33]. У цьому контексті використання цифрових ресурсів, онлайн-інструментів, мобільних додатків та інших технологій стає важливим елементом викладання.

Однією з ключових інновацій є інтеграція навчання на основі цифрових платформ, таких як Duolingo, Babbel, Memrise та інших. Ці платформи пропонують інтерактивні вправи, аудіо- та відеоматеріали, які дозволяють студентам вивчати лексику, граматику та розвивати мовленнєві навички у зручний для них час. Завдяки алгоритмам адаптивного навчання, такі

платформи підлаштовуються під рівень знань учня, забезпечуючи поступове ускладнення матеріалу.

Ще одним важливим напрямком є використання віртуальних класів і платформ для дистанційного навчання, таких як Zoom, Microsoft Teams, Google Meet тощо. Вони дозволяють проводити заняття в режимі реального часу, підтримуючи інтерактивність за допомогою таких інструментів, як спільні дошки (Whiteboard), функції обговорення в малих групах (Breakout Rooms) та інші засоби комунікації. Такий формат викладання став особливо популярним в умовах пандемії COVID-19, коли традиційна форма навчання була тимчасово недоступною [23].

Особливе місце в інноваційному підході займають мобільні додатки для вивчення англійської мови. Їхньою перевагою є гнучкість використання: студенти можуть тренувати свої навички в будь-який момент, використовуючи смартфони чи планшети. Наприклад, застосунки, як-от Quizlet, допомагають створювати й опрацьовувати набори флеш-карток, сприяючи запам'ятовуванню нових слів і термінів.

Все частіше у процесі викладання англійської мови застосовуються технології доповненої (AR) та віртуальної реальності (VR). Наприклад, завдяки VR студенти можуть «відвідувати» віртуальні міста англійських країн, знайомитися з культурними особливостями, взаємодіяти з віртуальними персонажами, що створює ефект занурення в мовне середовище.

Використання штучного інтелекту (ШІ) також значно розширює можливості у вивченні мови. Інструменти, засновані на ШІ, наприклад ChatGPT, Grammarly або Replika, дозволяють студентам практикувати навички письма, отримувати зворотний зв'язок щодо граматики, стилю та змісту тексту. Це створює нові можливості для самостійного навчання, надаючи студентам інструменти для аналізу й покращення власних мовних навичок.

Технології та інновації в викладанні англійської мови відіграють важливу роль у модернізації навчального процесу. Вони забезпечують доступ

до якісних матеріалів, роблять процес навчання більш гнучким та ефективним, а також сприяють підвищенню мотивації студентів. У майбутньому можна очікувати подальшого розвитку інструментів штучного інтелекту, інтеграції ігрових технологій (gamification) та посилення міждисциплінарного підходу, що ще більше збагатить навчання англійської мови.

Інтеграція культурного аспекту в процес викладання англійської мови є важливою складовою формування міжкультурної компетенції, яка дозволяє учням успішно спілкуватися в глобалізованому світі. Вивчення мови невідривно пов'язане з культурою її носіїв, оскільки мова є відображенням культурного середовища, традицій, цінностей і менталітету [80]. Викладання з урахуванням культурного контексту допомагає розширити горизонт знань студентів, поглибити їхнє розуміння іншомовної спільноти та підвищити мотивацію до вивчення мови.

Одним із ключових підходів є використання автентичних матеріалів, таких як статті, фільми, пісні та інші носії інформації, які відображають реалії англійськомовного світу. Це сприяє не лише розвитку мовленнєвих навичок, але й формуванню уявлення про соціальні норми, традиції та поведінку носіїв мови. Наприклад, обговорення культурних свят, таких як Різдво чи День подяки, дозволяє учням не лише вивчити тематичну лексику, але й порівняти ці традиції з власними.

Викладачі мають враховувати культурну чутливість та уникати стереотипів, оскільки неправильне представлення може сформувати хибні уявлення у студентів. Важливим є також розвиток критичного мислення щодо культурних явищ, аби студенти могли аналізувати відмінності та сприймати їх як джерело збагачення, а не конфлікту. Таким чином, інтеграція культурного аспекту є основою розвитку не лише мовної компетенції, але й здатності до міжкультурної комунікації.

Різні методики викладання англійської мови мають свої сильні та слабкі сторони, що залежать від цільової аудиторії, контексту навчання та мети курсу. Класичний граматико-перекладний метод забезпечує ґрунтовне

розуміння граматичних правил і структури мови, проте не сприяє розвитку комунікативних навичок. Метод прямого викладання, навпаки, фокусується на безпосередньому використанні мови, що особливо ефективно для студентів з високою мотивацією, однак він може бути складним для тих, хто потребує більш детального пояснення граматичних правил.

Аудіо-лінгвальний метод, заснований на багаторазовому повторенні фраз і конструкцій, сприяє автоматизації мовлення, але не завжди враховує потребу в креативному мисленні та гнучкості у спілкуванні. Комунікативний підхід є найбільш популярним у сучасній освіті, оскільки він спрямований на використання мови для реального спілкування. Проте його ефективність залежить від наявності досвідченого викладача та матеріалів, які відповідають рівню підготовки студентів.

Методика навчання через зміст дозволяє інтегрувати вивчення мови з іншими навчальними дисциплінами, що сприяє всебічному розвитку студентів. Однак вона вимагає значних ресурсів і спеціально розроблених програм. Технології та інновації розширюють можливості навчання завдяки інтерактивним платформам, але можуть створювати труднощі для студентів, які не мають доступу до сучасних технічних засобів.

Оптимальний вибір методики залежить від багатьох факторів: віку студентів, їхнього рівня знань, мотивації, а також цілей навчання. У багатьох випадках найкращі результати досягаються шляхом комбінування різних методів.

Аналіз основних методик викладання англійської мови показує, що кожна з них має свої унікальні переваги й обмеження, які залежать від контексту їх застосування. У сучасному викладанні особливо важливо враховувати індивідуальні потреби студентів та адаптувати методи до їхніх навчальних цілей.

Інтеграція культурного аспекту є ключовим компонентом успішного навчання, оскільки вона не лише сприяє розумінню мови, а й формує міжкультурну компетенцію, необхідну для життя у глобалізованому світі.

Майбутнє викладання англійської мови залежить від подальшого розвитку інноваційних технологій, що роблять навчальний процес більш інтерактивним та доступним. Водночас викладачам важливо зберігати баланс між використанням технологій та розвитком традиційних навичок спілкування, забезпечуючи гармонійний і всебічний розвиток студентів.

Висновки до розділу 1. У розділі було розглянуто теоретичні аспекти викладання англійської мови в багатомовному середовищі, зокрема поняття багатомовності, її роль у глобалізованому суспільстві, а також методики викладання англійської мови. Було встановлено, що багатомовність сприяє міжкультурній комунікації, збагачує культурну спадщину та є важливим інструментом адаптації до сучасних викликів глобалізації.

Аналіз основних методик викладання англійської мови показав, що кожна з них має свої переваги та обмеження. Наприклад, граматико-перекладний метод забезпечує глибоке розуміння структури мови, проте недостатньо розвиває комунікативні навички. Натомість комунікативна методика акцентує увагу на реальному спілкуванні, хоча вимагає високої кваліфікації викладача та значних ресурсів.

Зроблено висновок, що успішне викладання англійської мови потребує адаптивного підходу, який враховує контекст, потреби студентів та цілі навчання. Інтеграція культурного аспекту у викладання сприяє формуванню міжкультурної компетенції та підвищує мотивацію студентів. Таким чином, розвиток багатомовного середовища є ключовим фактором ефективної підготовки до життя у глобалізованому світі.

Розділ 2. Виклики у викладанні англійської мови в багатомовному середовищі

2.1. Мовні бар'єри і різний рівень підготовки студентів

У процесі викладання англійської мови в багатомовному середовищі викладачі стикаються з численними викликами. Одним із найсерйозніших є мовні бар'єри, які виникають через різницю у фонетичних, граматичних та лексичних особливостях рідної мови студентів. Іншою серйозною проблемою є неоднорідність рівня знань студентів у групах. Часто трапляється, що в одній аудиторії є як студенти з початковим рівнем володіння мовою, так і ті, хто має досить високі знання. Це ускладнює роботу викладача, адже необхідно одночасно забезпечити ефективне навчання для всіх.

Мовні бар'єри є однією з найбільших проблем, які виникають у процесі викладання англійської мови в багатомовному середовищі. Вони зумовлені багатьма факторами, серед яких вплив рідної мови, рівень попередньої підготовки студентів, різниця у культурних особливостях і навіть психологічні аспекти [57]. Ці бар'єри можуть значно ускладнити навчальний процес як для викладачів, так і для студентів, створюючи низку викликів, що потребують ретельного аналізу та індивідуального підходу до вирішення.

Одним із головних типів мовних бар'єрів є відсутність базової підготовки у студентів. У багатомовних групах нерідко зустрічаються студенти, які раніше не вивчали англійську мову або мають лише мінімальні знання. Це призводить до того, що викладачі змушені витратити час на пояснення навіть базових понять, таких як алфавіт, елементарна лексика чи базова граматики. У таких умовах студенти з початковим рівнем можуть відчувати себе виключеними з навчального процесу, що негативно впливає на їхню мотивацію та зацікавленість. Окрім цього, відсутність базової підготовки у частини студентів затримує загальний темп навчання, створюючи додаткові труднощі для викладача в організації занять.

Іншою важливою проблемою є відмінності у фонетиці, граматиці та лексиці рідної мови студентів. Рідна мова значною мірою впливає на те, як студент сприймає і вивчає англійську. Наприклад, у студентів, чия рідна мова є тональною (як у китайській чи в'єтнамській), можуть виникати значні труднощі у вимові звуків, які не існують у їхній мовній системі. Для українських студентів такими звуками є [θ] (як у слові «think») та [ð] (як у слові «this»). Відмінності у граматичній структурі також викликають труднощі. Наприклад, в англійській мові порядок слів у реченні є фіксованим, тоді як у багатьох інших мовах, таких як українська, він може варіюватися. Це призводить до типових помилок, таких як "To the shop I went" замість правильного "I went to the shop" [34].

Ще одним аспектом мовних бар'єрів є інтерференція рідної мови. Це явище виникає тоді, коли знання рідної мови заважають вивченню англійської, створюючи фонетичні, граматичні чи лексичні помилки. Наприклад, українські студенти можуть помилково вживати слово «do» замість «take», адже обидва слова перекладаються українським "робити". Інтерференція також проявляється у спробах дослівного перекладу фраз, що призводить до помилок у значенні або стилі мовлення [40]. Викладачі повинні вчасно виявляти ці помилки та пояснювати студентам, як уникати подібних ситуацій, використовуючи відповідні мовні приклади та контекст.

Ще однією типовою проблемою є перескакування між мовами (code-switching), яка виникає, коли студенти мимоволі змішують рідну мову та англійську. Це явище часто спостерігається у ситуаціях, коли студент не має достатнього словникового запасу для повноцінного висловлювання англійською мовою [12]. Наприклад, студент може сказати: "I пішов to the shop yesterday", підставляючи слова з рідної мови замість тих, які важко згадати англійською. Хоча така змішаність може бути частиною навчального процесу, вона уповільнює засвоєння англійської мови та формування повноцінних мовних навичок.

У багатомовних групах також важливо враховувати різні культурні та мовні особливості студентів, оскільки вони можуть впливати на сприйняття англійської мови. Наприклад, студенти зі слов'янських країн, таких як Україна чи Польща, часто швидше засвоюють граматику завдяки схожості деяких мовних структур, але мають труднощі з вимовою. У той час, як студенти з азійських країн можуть легко адаптуватися до лексичних моделей, але стикатися з труднощами у граматичній побудові речень.

Важливо також зазначити, що мовні бар'єри можуть перешкоджати комунікації між студентами всередині групи. Студенти з сильнішим рівнем англійської часто беруть на себе провідну роль у дискусіях, тоді як ті, хто відчуває труднощі, уникають активної участі через страх зробити помилку або бути висміяними. Це створює нерівність у взаємодії та уповільнює прогрес усієї групи.

Для подолання мовних бар'єрів викладачі повинні застосовувати різноманітні методики. Наприклад, для поліпшення фонетики доцільно використовувати аудіоматеріали та фонетичні вправи, що дозволяють студентам звикати до нових звуків. Для боротьби з інтерференцією та граматичними помилками корисними є порівняння граматичних структур англійської та рідної мови студентів, що допомагає зрозуміти відмінності. Крім того, викладачі можуть застосовувати вправи на побудову речень та рольові ігри, що стимулюють активне використання англійської мови.

Однією з найскладніших проблем у викладанні англійської мови в багатомовному середовищі є неоднорідність рівня підготовки студентів. У групах, де навчаються студенти з різним мовним досвідом, знаннями та практичними навичками, викладачам доводиться вирішувати безліч питань, пов'язаних із балансуванням навчального процесу, щоб він був ефективним і доступним для всіх. Ця проблема стає ще гострішою у багатомовному середовищі, де на різний рівень підготовки впливає також мовна й культурна специфіка студентів.

Перш за все, неоднорідність рівня підготовки може проявлятися у кількох аспектах. Одні студенти можуть мати лише базові знання англійської мови, наприклад, обмежений словниковий запас та відсутність розуміння базових граматичних правил. Такі студенти зазвичай не володіють достатніми навичками для побудови простих речень і мають труднощі з розумінням інструкцій англійською. Інша група може мати середній рівень володіння мовою, що передбачає певне знання граматики та здатність брати участь у розмовах на нескладні теми, але з помітними помилками. Такі студенти можуть здаватися «просунутішими», але їхні знання часто фрагментарні, і це створює перешкоди для подальшого навчання. Третя група – це студенти з високим рівнем підготовки, які добре володіють мовою, мають розвинуті навички читання, письма та спілкування і часто можуть демонструвати глибше розуміння складних мовних структур.

Неоднорідність у рівнях знань створює серйозні виклики для викладачів. Перш за все, виникає проблема розробки навчального плану, який би задовольняв потреби всіх студентів. Якщо викладач фокусується на задоволенні потреб студентів із базовим рівнем підготовки, це може уповільнити прогрес сильніших студентів, які втрачають мотивацію через недостатню складність завдань. Навпаки, якщо матеріал занадто складний, менш підготовлені студенти можуть почуватися перевантаженими та демотивованими [39]. Таким чином, викладачеві доводиться знаходити баланс між різними рівнями підготовки, що вимагає значних зусиль, креативності та часу.

Ще однією проблемою є організація групової роботи. Групова робота є важливим методом навчання англійської мови, оскільки вона дозволяє студентам практикувати комунікативні навички, взаємодіяти та вчитися одне в одного. Проте в групах із різним рівнем підготовки розподіл ролей і завдань стає проблематичним. Наприклад, більш підготовлені студенти можуть брати на себе більшу частину роботи, тоді як менш підготовлені можуть залишатися

пасивними. Це не тільки знижує ефективність навчання, а й може призводити до конфліктів між студентами.

Щоб подолати ці виклики, викладачі мають застосовувати диференційований підхід до навчання. Цей підхід передбачає адаптацію матеріалів, завдань та методів викладання до різних рівнів знань студентів. Одним із ключових аспектів диференційованого підходу є діагностика рівня підготовки студентів на початку курсу [53]. Викладач може проводити тестування або інші форми оцінювання, щоб зрозуміти, які саме знання і навички є у кожного студента. На основі цього викладач може створювати завдання різної складності, що дозволить кожному студенту працювати у своєму темпі.

Для роботи з неоднорідними групами також важливо впроваджувати методику «гнучких груп». Ця методика передбачає, що студенти розділяються на групи залежно від завдань і рівня їхньої підготовки. Наприклад, під час виконання складних граматичних вправ викладач може сформувати групи за рівнем знань, щоб забезпечити ефективну роботу. Водночас під час обговорень або творчих завдань студентів можна об'єднувати у змішані групи, щоб більш підготовлені учасники могли допомогти менш досвідченим. Це сприяє не лише кращому засвоєнню матеріалу, а й розвитку соціальних навичок.

Ще одним інструментом подолання проблеми різного рівня підготовки є використання технологій. Мультимедійні платформи, такі як Duolingo, Quizlet чи Kahoot, дозволяють створювати завдання різного рівня складності. Студенти можуть працювати з такими платформами самостійно, вибираючи ті завдання, які відповідають їхнім навичкам і потребам. Викладач також може використовувати цифрові інструменти для моніторингу прогресу кожного студента, щоб своєчасно коригувати навчальний процес [44].

Індивідуальні консультації є ще одним ефективним способом підтримки студентів із різним рівнем підготовки. Викладач може проводити короткі зустрічі зі студентами, щоб обговорити їхні успіхи, труднощі та надати

рекомендації. Такі консультації допомагають створити атмосферу довіри між викладачем і студентом, а також дозволяють студентам отримувати персоналізовану підтримку.

Важливим аспектом роботи з неоднорідними групами є розвиток самостійності студентів. Викладач може стимулювати студентів до самостійного навчання, надаючи їм ресурси, такі як списки літератури, відео та онлайн-курси. Самостійне навчання дозволяє студентам заповнювати прогалини у знаннях і вдосконалювати свої навички у зручному для них темпі.

Загалом, проблема різного рівня підготовки студентів є однією з найбільш складних у викладанні англійської мови. Вона вимагає від викладачів значних зусиль і креативності для створення ефективного навчального середовища. Проте за допомогою диференційованого підходу, сучасних технологій, групової роботи та підтримки самостійного навчання викладачі можуть допомогти студентам з різним рівнем знань досягти успіху у вивченні англійської мови.

Виклики, такі як мовні бар'єри та різний рівень підготовки студентів, вимагають від викладачів гнучкого підходу, адаптивності та використання інноваційних методів навчання. Подолання цих викликів можливе завдяки інтерактивним методикам, мультимедійним інструментам та індивідуалізації навчального процесу. Викладачам важливо враховувати культурне й мовне різноманіття студентів, забезпечуючи підтримку для всіх учасників навчального процесу. Таким чином, ефективне викладання англійської мови в багатомовному середовищі сприятиме не лише мовній компетенції студентів, а й їхньому загальному академічному й професійному розвитку.

2.2. Культурні відмінності та їх вплив на процес навчання

Врахування культурних відмінностей є ключовим для ефективного викладання англійської мови. Культура значною мірою визначає не лише мову, а й спосіб мислення, сприйняття світу та комунікацію. Наприклад, у різних культурах відмінними можуть бути стиль спілкування, значення жестів,

структура мовлення, а також очікування від процесу навчання. Ігнорування цих аспектів може призвести до непорозумінь або навіть бар'єрів у навчанні.

Розуміння культурно-зумовлених стилів навчання, зокрема ролі колективістських та індивідуалістичних культур, є важливим аспектом роботи викладача, оскільки це впливає як на організацію навчального процесу, так і на взаємодію між учасниками.

Колективістські та індивідуалістичні культури мають кардинально різний підхід до процесу навчання, що відображається у поведінці студентів, їхній мотивації та сприйнятті навчання. У колективістських культурах (наприклад, в країнах Азії, Латинської Америки чи Близького Сходу) домінує орієнтація на групову роботу, спільне досягнення результатів і гармонію в колективі. Для таких студентів важливою є підтримка групи, вони часто уникають конфліктів та відкритої конкуренції. У навчальному процесі це проявляється в тому, що студенти з колективістських культур віддають перевагу спільній діяльності, груповим проектам і менше ініціюють індивідуальну участь, побоюючись виділитися або помилитися на очах у групи.

З іншого боку, індивідуалістичні культури (наприклад, західноєвропейські країни та США) акцентують увагу на особистих досягненнях, самостійності та особистій відповідальності. Студенти з таких культур зазвичай активно беруть участь у дискусіях, не бояться висловлювати власну думку чи вступати в аргументовану суперечку, навіть якщо вона суперечить думці інших, включно з викладачем. Вони вважають успіх результатом особистих зусиль, а не колективних. У навчальному середовищі це може виглядати як ініціатива, запитання до викладача, незалежний підхід до виконання завдань, що іноді сприймається як «виклик авторитету» в культурах із колективістськими традиціями.

Ці відмінності впливають на підхід викладача до організації навчання. Наприклад, у колективістському середовищі ефективними будуть інтерактивні методи, що підтримують групову динаміку (робота в парах чи

командах), тоді як у класах з індивідуалістичними учнями варто більше уваги приділяти індивідуальним завданням та заохоченню самостійного мислення.

Культурні відмінності також визначають очікування студентів стосовно ролі викладача у навчальному процесі. У культурах із високим рівнем впливу влади (наприклад, у багатьох азійських або арабських країнах) викладач сприймається як беззаперечний авторитет, чії слова та дії не підлягають сумніву. Студенти в таких культурах рідко задають запитання або критикують викладача, навіть якщо щось незрозуміло, оскільки це може розцінюватися як прояв неповаги. Вони очікують, що викладач буде лідером, який чітко вказує, що і як потрібно робити, та бере на себе всю відповідальність за навчальний процес.

На противагу цьому, у культурах із низьким рівнем впливу влади (наприклад, у країнах Північної Європи чи Австралії) викладача сприймають більше як наставника або партнера, який допомагає студентам самостійно знаходити відповіді та брати активну участь у навчанні. Студенти з таких культур часто ставлять запитання, пропонують альтернативні ідеї або висловлюють власні думки, навіть якщо вони суперечать позиції викладача. Вони очікують відкритого діалогу, гнучкості та співпраці, а не домінування чи директивного підходу [75].

Для викладача англійської мови ці відмінності є критично важливими, оскільки вони впливають на комунікацію зі студентами, вибір методів навчання та ефективність взаємодії. Наприклад, викладач має бути готовим до того, що студенти з культур з високим впливом влади можуть потребувати додаткового заохочення до активної участі, тоді як студентам із низьким впливом влади може знадобитися більше структури та чітких вказівок. Баланс між цими підходами допомагає створити ефективне навчальне середовище, яке враховує культурні особливості кожного студента.

Використання культурного контенту у викладанні англійської мови є важливою складовою навчального процесу, особливо в багатомовному середовищі. Воно дозволяє збагачувати уроки, надавати студентам практичні

знання про особливості інших народів та сприяти їхньому міжкультурному розвитку. Водночас використання культурного контенту вимагає обережного підходу, оскільки неправильна подача матеріалів може спричинити стереотипізацію, непорозуміння чи навіть конфлікти в класі.

Основна перевага культурного контенту полягає у збагаченні мовленнєвого контексту. Коли студенти знайомляться з мовою через історії, традиції чи соціальні особливості певної країни, вони сприймають мову не лише як набір граматичних правил, а як живий інструмент комунікації, який відображає специфіку культури. Наприклад, вивчення святкових традицій, таких як Різдво у Великій Британії чи День подяки в США, не лише розширює лексичний запас, але й дозволяє краще зрозуміти світогляд англомовних народів.

Культурний контент також сприяє підвищенню мотивації студентів до навчання. Якщо матеріали включають знайомі чи цікаві для них культурні аспекти, це створює позитивну атмосферу у групі та стимулює до активної участі в навчанні. Наприклад, обговорення тем, які мають паралелі з традиціями студентів, дозволяє їм відчувати зв'язок між своєю культурою та англомовним світом.

Крім того, культурний контент формує толерантність і повагу до інших культур. У процесі знайомства з традиціями, цінностями та стилями життя різних народів студенти розвивають емпатію, навчаються долати стереотипи й критично оцінювати інформацію. Це особливо важливо в багатомовних групах, де присутні представники різних культур, оскільки такий підхід сприяє гармонії в групі [82].

Однак використання культурного контенту має і певні ризики. Одним із найпоширеніших є ризик культурної упередженості та стереотипізації. Наприклад, якщо матеріали містять узагальнення чи кліше, це може формувати хибне уявлення про культуру [62]. Заяви на кшталт «усі британці п'ють чай» або «американці люблять лише фастфуд» є спрощеними і можуть викликати в студентів неправильні асоціації.

Іншим ризиком є непорозуміння через відсутність належного контексту. Студенти можуть неправильно інтерпретувати культурний контент, якщо їм не пояснити, як саме певні елементи пов'язані з реальним життям. Наприклад, британський гумор часто базується на іронії та сарказмі, і без пояснення його специфіки студенти можуть не лише не зрозуміти жартів, але й сприйняти їх негативно.

Ще одним викликом є можливість виключення окремих груп студентів із загального контексту. Якщо навчальні матеріали орієнтовані переважно на домінантні англомовні культури, такі як США чи Великобританія, це може залишати поза увагою менш відомі англомовні країни, наприклад, Нову Зеландію чи країни Карибського басейну. У результаті студенти, які мають зв'язок із цими культурами, можуть почуватися «невидимими» у навчальному процесі.

Особливо чутливим питанням є використання матеріалів із релігійним чи ідеологічним підтекстом. Наприклад, обговорення релігійних свят чи традицій може викликати суперечності в багатомовній групі, де студенти мають різні погляди та переконання.

Щоб уникнути цих ризиків, викладачам необхідно ретельно підходити до вибору матеріалів. Перш за все, слід обирати нейтральні та збалансовані ресурси, які не містять стереотипів чи упереджених висловлювань. Наприклад, тексти повинні представляти культурні особливості через об'єктивний опис, а не через узагальнення.

Крім того, важливо адаптувати матеріали до багатомовної аудиторії, додаючи до них приклади з різних культур. Наприклад, опис традицій святкування Різдва можна доповнити порівняннями з українськими чи японськими святковими традиціями, щоб створити для студентів можливість порівнювати й аналізувати.

Викладачі також повинні забезпечувати інклюзивність у навчальному процесі, звертаючи увагу на менш представлені англомовні культури.

Наприклад, розповіді про корінні народи Австралії чи історії карибських громад можуть значно розширити уявлення студентів про англомовний світ.

Ще однією ефективною стратегією є використання мультимедійних матеріалів, таких як відео, подкасти чи інтерв'ю з представниками різних культур. Це не лише додає реалістичності, але й допомагає краще зрозуміти контекст культурного контенту.

Нарешті, викладачам важливо залучати студентів до обговорення їхнього власного культурного досвіду. Це не лише збагачує навчальний процес, але й створює атмосферу поваги та співпраці в групі. Студенти, які мають можливість поділитися своїми традиціями, відчують себе цінною частиною навчального процесу.

Використання культурного контенту в навчанні англійської мови є надзвичайно потужним інструментом, який може стимулювати як мовний, так і міжкультурний розвиток студентів. Проте для досягнення успіху викладачі повинні враховувати потенційні ризики та застосовувати стратегічний, інклюзивний підхід, що сприяє формуванню гармонійного та продуктивного навчального середовища.

У сучасних багатомовних класах врахування культурної різноманітності є ключовим чинником ефективного викладання англійської мови. Різні культурні традиції, цінності та навчальні стилі значною мірою впливають на сприйняття та засвоєння матеріалу. У таких умовах викладачеві необхідно адаптувати свої методики, щоб забезпечити гармонійне навчальне середовище, де кожен студент відчуватиме себе залученим та поміченим.

Інтерактивні методи навчання дозволяють не лише підвищити зацікавленість студентів, а й створити умови для врахування їхніх культурних особливостей. Замість традиційного підходу, де викладач є основним джерелом інформації, інтерактивні методики ставлять у центр уваги активну участь студентів. Це може включати групові дискусії, проектну діяльність, рольові ігри та спільне розв'язання проблем.

Наприклад, у багатомовній групі рольові ігри можуть використовуватися для імітації ситуацій з реального життя, де студенти взаємодіють у різних ролях, враховуючи власний культурний досвід. Такі вправи дозволяють не лише практикувати мову, але й підвищувати міжкультурну обізнаність. Крім того, обговорення тем, які торкаються традицій, свят чи соціальних норм різних країн, допомагає створити атмосферу взаємоповаги та відкритості.

Ще одним інтерактивним підходом є проєктна робота, коли студенти різних культур працюють у групах над спільними завданнями. Це стимулює міжкультурну співпрацю, дозволяє кожному учню поділитися своїм унікальним досвідом і водночас покращує мовні навички. Наприклад, проєкт зі створення презентації про традиції різних країн дозволяє студентам не лише вивчити лексику, пов'язану з культурою, а й практикувати навички говоріння, слухання та письма.

Інтерактивні підходи сприяють більшій гнучкості викладача у побудові уроків, дозволяючи йому адаптувати матеріал залежно від особливостей кожної групи студентів. Вони також допомагають долати бар'єри, пов'язані з культурними відмінностями, та сприяють формуванню навичок міжкультурної комунікації, які є критично важливими у глобалізованому світі.

Сучасні технології пропонують широкий спектр інструментів, які допомагають адаптувати викладання англійської мови до потреб багатомовних студентів. Використання цифрових платформ, мобільних додатків і онлайн-ресурсів дозволяє створювати індивідуалізовані навчальні маршрути, враховуючи рівень знань, стиль навчання та культурні особливості кожного студенті [79].

Наприклад, онлайн-платформи, такі як Memrise, Quizlet або Coursera, дозволяють студентам самостійно опановувати матеріал у зручному для них темпі. Вони пропонують інтерактивні завдання, які можна налаштувати відповідно до рівня знань студента. Крім того, технології дозволяють

створювати багатомовні контент-бази, які враховують рідну мову студентів і полегшують процес перекладу та засвоєння англійської.

Віртуальні класи та відеоконференції, організовані через Zoom чи Microsoft Teams, забезпечують можливість спільного навчання, навіть якщо студенти перебувають у різних куточках світу. Ці платформи дозволяють викладачам залучати до уроків носіїв мови чи експертів з інших культур, що сприяє поглибленню міжкультурної обізнаності студентів.

Одним із потужних інструментів для підтримки індивідуалізованого навчання є адаптивні системи навчання, які використовують штучний інтелект для аналізу прогресу студентів. Такі системи, як Smart Sparrow або Knewton, пропонують завдання, які адаптуються до рівня знань студентів у реальному часі, допомагаючи їм опанувати складні теми поступово.

Інтеграція технологій також дозволяє вирішувати проблему доступу до ресурсів, що є особливо важливим у багатомовному середовищі. Наприклад, використання мультимедійних матеріалів (відео, аудіо, інтерактивних презентацій) дає можливість студентам різних культур по-різному взаємодіяти з інформацією, що враховує їхні індивідуальні особливості сприйняття.

Використання інтерактивних підходів та інтеграція технологій допомагають викладачам створювати інклюзивне навчальне середовище, де культурна різноманітність не стає перешкодою, а, навпаки, слугує джерелом натхнення та розвитку [28]. Це сприяє не лише ефективному засвоєнню англійської мови, а й формуванню толерантності, взаєморозуміння та навичок міжкультурної співпраці, які є невід'ємними для сучасного суспільства.

У підсумку, викладання англійської мови в багатомовному середовищі вимагає від викладачів високого рівня міжкультурної компетенції та адаптивності. Успішність навчального процесу значною мірою залежить від здатності враховувати мовну та культурну різноманітність студентів, адже культурні відмінності впливають як на стилі навчання, так і на комунікацію в групі. Важливо створювати інклюзивне середовище, де кожен студент може відчувати повагу до своєї культурної ідентичності, а також використовувати

інтерактивні методи навчання, які об'єднують представників різних культур. Інтеграція технологій і адаптація навчальних матеріалів сприятимуть подоланню бар'єрів та забезпеченню якісного навчання. Таким чином, врахування культурного контексту не лише збагачує процес викладання, але й сприяє формуванню толерантного суспільства в умовах глобалізації.

2.3. Проблеми мотивації та когнітивного навантаження

Актуальними проблемами є мотивація студентів до вивчення англійської мови та подолання когнітивного навантаження, яке виникає через складність мовного матеріалу та специфіку багатомовного контексту. Студенти в таких умовах часто стикаються з конкуренцією між мовами, які вони вже знають, і мовою, яку вивчають. Це може впливати на їхній інтерес, готовність до навчання та сприйняття нової інформації. Крім того, високий рівень когнітивного навантаження, пов'язаний з паралельним використанням кількох мов, може призводити до перевтоми, зниження продуктивності та втрати впевненості в собі.

Мотивація є ключовим фактором у процесі навчання іноземних мов, зокрема англійської, особливо в умовах багатомовного середовища. Однак, у такому контексті виникають специфічні виклики, які можуть суттєво впливати на рівень зацікавленості та бажання студентів вивчати мову. Проблеми мотивації студентів у багатомовному середовищі пов'язані з комплексом соціальних, культурних, психологічних та освітніх факторів.

Однією з основних проблем мотивації є конкуренція між мовами в багатомовному середовищі. Часто студенти стикаються з необхідністю вивчати кілька мов одночасно — рідну, державну (якщо вона відрізняється від рідної), англійську як міжнародну, а іноді й інші мови, що є важливими в їхньому регіоні. У такій ситуації англійська мова може втрачати пріоритетність через її «віддаленість» від щоденних потреб студентів [84]. Наприклад, якщо студенти вважають, що знання регіональної або державної мови є важливішим для їхнього життя, вони можуть приділяти більше уваги саме їм, а не англійській.

Крім того, роль соціального середовища є значущою для мотивації. Якщо родина або громада не надають великого значення вивченню англійської мови, студенти можуть сприймати її як менш важливу. Наприклад, у сільських або віддалених регіонах, де знання англійської мови не асоціюється з реальними кар'єрними можливостями чи соціальним успіхом, мотивація студентів часто є дуже низькою. Соціальні стереотипи також можуть створювати бар'єри: англійську можуть сприймати як мову «чужу» або «недоступну», що знижує бажання її вивчати.

Важливо розділяти внутрішню та зовнішню мотивацію студентів. Внутрішня мотивація базується на індивідуальному інтересі до вивчення англійської мови, наприклад, через любов до англійської культури, бажання подорожувати або дивитися фільми в оригіналі. У багатомовному середовищі ця мотивація може бути знижена через відсутність доступу до ресурсів, які дозволяють розвивати такі інтереси. Наприклад, в університетах із обмеженими можливостями відсутність мультимедійних матеріалів чи інтерактивних платформ може значно впливати на здатність студентів насолоджуватися процесом навчання.

Зовнішня мотивація, навпаки, пов'язана з тиском чи заохоченням з боку оточення. Наприклад, англійську мову часто вивчають для отримання гарної оцінки, вступу до університету чи подальшого працевлаштування. Проте в багатомовному середовищі зовнішня мотивація може бути зниженою через брак реальних прикладів успіху, пов'язаного зі знанням англійської. Якщо студенти не бачать, як знання англійської може безпосередньо вплинути на їхнє майбутнє, вони можуть сприймати навчання як непотрібне [29].

Ще одним важливим бар'єром є страх невдачі. У багатомовному середовищі студенти часто порівнюють себе з іншими, хто краще володіє мовою, що може викликати почуття меншовартості або невпевненості. Наприклад, якщо англійська є другою мовою для частини студентів, але третьою чи навіть четвертою для інших, ті, хто мають менший досвід, можуть відчувати себе менш успішними, що знижує їхню мотивацію до навчання.

Культурна різноманітність у багатомовному середовищі є як перевагою, так і викликом. З одного боку, студенти можуть мати доступ до багатого мовного та культурного контексту, який сприяє зацікавленості у вивченні англійської. З іншого боку, різниця в культурних уявленнях і цінностях може призводити до того, що англійська мова сприймається як чужа або навіть загрозна для збереження власної культури.

Крім того, культурна дистанція між рідною мовою студентів і англійською може впливати на мотивацію. Якщо студенти не відчують зв'язку з англійською культурою, вони можуть не бачити сенсу у вивченні мови. Наприклад, у країнах із сильною місцевою культурною ідентичністю вивчення англійської може викликати опір через страх втрати власної ідентичності.

Попри зазначені проблеми, існує багато способів підвищення мотивації студентів у багатомовному середовищі. Один із них — це інтеграція елементів англійської культури у навчальний процес. Наприклад, використання англійської мови для вивчення популярної музики, кіно чи літератури може зробити навчання більш захопливим і близьким до реального життя.

Також важливо враховувати індивідуальні інтереси студентів. Якщо викладач знаходить способи зв'язати навчання з захопленнями студентів, наприклад, через створення проєктів, пов'язаних із технологіями, спортом чи мистецтвом, це може суттєво підвищити рівень мотивації. Наприклад, учням можна запропонувати створити власний відеопроєкт англійською мовою або провести дискусію на тему, яка їх цікавить.

Інтерактивні методи навчання також мають значний вплив на мотивацію. Використання ігор, квестів, змагань і групових завдань сприяє створенню позитивної атмосфери, що мотивує студентів вивчати мову. Окрім цього, залучення сучасних технологій, таких як мобільні додатки, інтерактивні платформи або віртуальні екскурсії англійською мовою, дозволяє зробити навчання більш динамічним і цікавим [63].

Ще один важливий аспект — це створення сприятливого середовища для навчання, у якому студенти не бояться робити помилки. Викладач повинен заохочувати до активної участі навіть тих, хто має слабший рівень знань, і підтримувати студентів у подоланні страху невдачі.

Проблеми мотивації студентів у багатомовному середовищі є складними, але їх можна подолати через розуміння соціальних, культурних і психологічних аспектів навчання. Викладачі, які враховують ці фактори і використовують сучасні інтерактивні методи навчання, можуть суттєво підвищити мотивацію студентів і сприяти ефективному оволодінню англійською мовою. Успіх у цьому процесі залежить від здатності адаптувати підхід до кожного конкретного середовища, використовуючи його сильні сторони та подолання викликів.

Когнітивне навантаження є ключовим поняттям у теорії навчання, яке безпосередньо впливає на здатність студента засвоювати, обробляти та утримувати нову інформацію. Воно визначає обсяг ментальних зусиль, необхідних для виконання певного завдання. У багатомовному середовищі, де студенти змушені працювати з кількома мовами одночасно, когнітивне навантаження зростає, оскільки навчальний процес вимагає значних ресурсів робочої пам'яті. Зазвичай когнітивне навантаження поділяють на три основні види: внутрішнє, зовнішнє та додаткове. Внутрішнє когнітивне навантаження зумовлене складністю матеріалу, який потрібно засвоїти. Наприклад, вивчення англійської мови може включати складні граматичні структури чи специфічну лексику, що потребує активної роботи пам'яті та уваги. Зовнішнє когнітивне навантаження залежить від способу представлення матеріалу, зокрема від якості підручників, інструкцій чи мультимедійних ресурсів. Якщо інформація подана у незрозумілій чи перевантаженій формі, це збільшує загальне навантаження. Додаткове когнітивне навантаження виникає тоді, коли студент намагається інтегрувати нові знання з уже наявними, що вимагає додаткових зусиль для створення логічних зв'язків між концепціями [43].

У багатомовному середовищі когнітивне навантаження суттєво посилюється через необхідність одночасної роботи з кількома мовами. Студенти часто змушені перемикатися між рідною мовою, мовою інструкцій та англійською, що вимагає значних ресурсів робочої пам'яті. Наприклад, під час виконання завдання студент може спочатку думати рідною мовою, потім перекладати думки англійською, аналізуючи правильність граматичних конструкцій. Таке перемикання мов ускладнює процес навчання, особливо для тих, хто ще не досяг високого рівня автоматизації мовних навичок.

Важливу роль у когнітивному навантаженні відіграє складність матеріалу та рівень володіння мовою. Студенти з низьким рівнем знань англійської стикаються з великими труднощами під час роботи зі складними текстами або завданнями, які виходять за межі їхніх когнітивних можливостей. Наприклад, читання технічного тексту англійською мовою з використанням спеціалізованої лексики може стати майже непосильним завданням для новачків. Недостатній словниковий запас змушує звертатися до словників чи інших допоміжних матеріалів, що ще більше підвищує когнітивне навантаження. До цього додається фактор фонових знань і культурного контексту. Якщо студент добре знайомий із темою, що вивчається, йому легше інтегрувати нову інформацію. Однак, якщо тема є абсолютно новою і включає культурні реалії англійськомовних країн, когнітивне навантаження значно зростає, адже студенту доводиться одночасно розуміти нові поняття та опановувати мову.

Методи викладання та організація навчального процесу також суттєво впливають на рівень когнітивного навантаження. Наприклад, якщо матеріал подано у хаотичній або надмірно складній формі, студент змушений витратити додаткові ресурси для його структурування. У багатомовному середовищі особливо важливим є використання інтерактивних методів навчання, які допомагають учням поступово засвоювати нову інформацію. Крім того, когнітивне навантаження залежить від індивідуальних особливостей студента. Деякі студенти мають вищу здатність до запам'ятовування та обробки

інформації, що дозволяє їм легше справлятися з високим навантаженням. Водночас студенти з труднощами концентрації або низькою швидкістю обробки інформації потребують більшої підтримки.

Емоційний стан студентів відіграє важливу роль. Наприклад, стрес, страх перед помилками чи низька самооцінка можуть значно підвищити когнітивне навантаження. Студент, який боїться висловлюватися англійською мовою через побоювання зробити помилку, витрачає додаткові ресурси на самоконтроль, що зменшує його здатність ефективно обробляти та засвоювати новий матеріал. Ще одним фактором, що впливає на когнітивне навантаження, є використання технологій. З одного боку, цифрові інструменти, такі як інтерактивні вправи, відеоматеріали та мобільні додатки, можуть полегшити сприйняття інформації. З іншого боку, нові технології можуть створювати додатковий стрес, якщо студенти не мають достатньої технічної підготовки або не звикли до нових форматів навчання.

Перевантаження когнітивної системи студента може мати серйозні негативні наслідки. Коли когнітивне навантаження перевищує можливості студента, він може втратити концентрацію, відчувати розчарування або навіть повністю втратити мотивацію до навчання. Це призводить до погіршення навчальних результатів і створює додаткові бар'єри для успішного опанування англійської мови. Однак оптимальний рівень навантаження може стимулювати когнітивну активність і сприяти глибокому засвоєнню знань [22].

Зменшення когнітивного навантаження є ключовим завданням для викладачів англійської мови в багатомовному середовищі. Наприклад, структуроване подання матеріалу у зрозумілій формі допомагає студентам легше орієнтуватися в ньому. Використання знайомих тем і контекстів знижує потребу в додаткових когнітивних зусиллях для адаптації. Інтерактивні методи навчання, такі як групові проєкти, ігри або мультимедійні ресурси, сприяють ефективнішому засвоєнню інформації та знижують навантаження. Поступове введення складних тем із початковим акцентом на прості завдання

допомагає студентам плавно адаптуватися до зростаючих вимог. Таким чином, розуміння когнітивного навантаження та його впливу є необхідним для створення ефективного та комфортного навчального процесу [49].

Висновок до розділу 2. У другому розділі було досліджено ключові виклики, які виникають під час викладання англійської мови в багатомовному середовищі. Основні проблеми включають мовні бар'єри, неоднорідність рівня підготовки студентів, культурні відмінності, низьку мотивацію та високий рівень когнітивного навантаження.

Проаналізовано, що мовні бар'єри значною мірою ускладнюють навчання через інтерференцію рідної мови, різницю у фонетиці, лексиці та граматиці, а також феномен перескакування між мовами. Неоднорідність рівня знань студентів створює додаткові труднощі для викладачів у розробці ефективного навчального плану, що враховує індивідуальні потреби кожного студента. Врахування культурних відмінностей виявилось важливим для формування ефективного навчального середовища. Різниця в стилях навчання та очікуваннях студентів з колективістських і індивідуалістичних культур впливає на вибір методів викладання. Використання інтерактивних підходів, таких як рольові ігри та проектна діяльність, сприяє інтеграції студентів з різним культурним досвідом.

Розглянуто проблеми мотивації, зокрема вплив соціальних, культурних та освітніх факторів. Підкреслено важливість індивідуального підходу до студентів, інтеграції культурного контенту та залучення сучасних технологій для підвищення зацікавленості у навчанні.

Таким чином, ефективне викладання англійської мови в багатомовному середовищі потребує комплексного підходу, що враховує мовну та культурну різноманітність студентів, а також забезпечує підтримку їхньої мотивації й когнітивного комфорту.

Розділ 3. Шляхи вирішення проблем у викладанні англійської мови в багатомовному середовищі

3.1. Інноваційні підходи у викладанні англійської мови

Інноваційні підходи у викладанні англійської мови базуються на інтеграції новітніх технологій та методів, що змінюють традиційний формат навчання та забезпечують більш ефективне засвоєння мови студентами. Застосування таких методів сприяє створенню гнучкого, доступного та мотивуючого навчального середовища, яке відповідає сучасним вимогам. Вони не лише підвищують інтерес студентів до навчання, а й надають можливість розвитку практичних мовних навичок у реальних умовах.

Сучасне викладання англійської мови переважно зосереджується на методах, що сприяють активній взаємодії студентів з матеріалом, зокрема на комунікативному підході [14]. Цей підхід став основним у навчанні мов, оскільки він орієнтований на реальні ситуації спілкування, в яких студент має застосовувати отримані знання, а не лише вивчати граматику та лексику окремо. Замість того, щоб просто запам'ятовувати правила, студенти активно взаємодіють з мовним матеріалом через реальні діалоги та задачі. Один із прикладів цього підходу – рольові ігри, де студенти беруть участь у створенні діалогів на основі реальних ситуацій, таких як замовлення їжі в ресторані, ведення переговорів чи туристичні бесіди.

Ще одним важливим аспектом є метод проєктів, коли студенти працюють над створенням певного продукту, використовуючи англійську мову [6]. Це може бути створення презентацій, блогів, короткометражних фільмів або інших мультимедійних проєктів, де мова використовується в контексті. Наприклад, студенти можуть створювати відеоролики, в яких вони обговорюють важливі культурні чи соціальні проблеми, тим самим удосконалюючи як мовні, так і креативні навички.

Використання цифрових платформ — це один із найбільш поширених та потужних інструментів сучасного навчання. Платформи, як-от Duolingo,

Memrise, Babbel та інші мобільні додатки, дозволяють студентам вивчати англійську мову в будь-який час і в будь-якому місці. Ці додатки часто базуються на принципі гейміфікації, що робить процес навчання більш цікавим і мотивуючим [55]. Наприклад, у Duolingo студенти можуть отримувати бали за виконання завдань, просуватися по рівнях, що сприяє закріпленню матеріалу. Додатково платформи пропонують практичні завдання на слухання, переклад, вимову та граматику.

Такі платформи також можуть адаптуватися до рівня учня, пропонуючи йому завдання, що відповідають його поточному прогресу. Наприклад, якщо студент робить багато помилок у певних темах, система автоматично надасть більше вправ, що сприяють усуненню цих помилок.

Google Classroom, Discord та Moodle є прикладами платформ, що забезпечують інтерактивний навчальний процес для викладачів і студентів. Викладач може завантажити навчальні матеріали, створити завдання, проводити тести, а також організовувати групові роботи та обговорення в онлайн-режимі. Такі платформи значно полегшують роботу викладачів, надаючи доступ до матеріалів та завдань у будь-який час, а студентам — можливість отримати зворотний зв'язок і працювати в команді з одногрупниками [48].

Інтерактивні дошки (наприклад, SMART Board) є ще одним інструментом для покращення навчального процесу. Вони дають змогу викладачам використовувати мультимедійний контент, створювати інтерактивні уроки, де студенти можуть взаємодіяти з матеріалом, малюючи чи виконуючи завдання на екрані. Наприклад, на інтерактивній дошці можна створити вправи, де студенти мають з'єднувати зображення з відповідними словами або фразами, що дозволяє не лише вивчати нову лексику, а й активно працювати з матеріалом. В результаті такого підходу студенти краще засвоюють інформацію через активну участь у процесі.

Використання мультимедійних ресурсів у навчанні англійської мови сприяє більш глибокому зануренню в мовне середовище. Відео, аудіо та

інтерактивні вправи дозволяють студентам не лише вивчати граматику чи лексику, а й отримувати навички сприйняття мови на слух, вимови та акцентів.

Відео-уроки на YouTube, документальні фільми чи короткометражні фільми допомагають студентам познайомитися з реальними ситуаціями комунікації [8]. Наприклад, можна використовувати відео з реальних інтерв'ю або телевізійних шоу для того, щоб студенти змогли ознайомитися з природною швидкістю мовлення, різними акцентами та специфікою комунікації у різних соціокультурних контекстах. Один із прикладів — це використання серіалів Extra або Friends для вивчення розмовної англійської мови, адже в серіалах подаються типові діалоги, які студенти можуть відтворювати в аналогічних ситуаціях.

Аудіо-матеріали, зокрема подкасти, є чудовим засобом для покращення навичок слухання. Наприклад, студенти можуть слухати подкасти, що стосуються тем, пов'язаних із їхніми інтересами, такими як культура, наука, технології, подорожі чи навіть спортивні новини. Це дає можливість вивчати не тільки мову, а й отримувати нові знання про навколишній світ англійською мовою.

Інтерактивні вправи дозволяють студентам активно взаємодіяти з навчальним матеріалом. Наприклад, можна використовувати вправи для покращення вимови, де студенти повинні повторити фразу, і система дає автоматичний зворотний зв'язок, вказуючи на помилки у вимові. Такі вправи можуть включати в себе варіанти, де студенти слухають запис і повинні вибрати правильну відповідь серед декількох варіантів або скласти речення з наданих слів. Вони допомагають не лише вивчити мову, а й активно працювати з мовним матеріалом в режимі реального часу.

Вплив нових технологій на розвиток слухання, говоріння, читання та письма вражаючий, адже вони надають можливість студентам отримати постійний доступ до різних мовних ресурсів, завдяки чому навички практикуються значно інтенсивніше. Наприклад, завдяки мобільним додаткам

студенти можуть прослуховувати аудіо в будь-який час і виконувати вправи на вимову, що суттєво покращує їхні навички слухання та говоріння.

Інтерактивні та гейміфікаційні методи також мають великий вплив на мотивацію та залученість студентів у процес навчання [60]. Платформи як Kahoot та Quizlet використовують елементи гри, що робить навчання більш захоплюючим та зменшує стрес під час вивчення мови. Наприклад, студенти можуть змагатися у виконанні завдань, отримувати бали за правильні відповіді, що додає елемент конкуренції та підвищує ефективність навчання.

Одним із прикладів інноваційного підходу є використання віртуальних та доповнених реальностей для навчання мов. Ці технології дозволяють створювати інтерактивні симуляції, де студенти можуть практикувати свої мовні навички в реальних ситуаціях [67]. Наприклад, за допомогою додатків для доповненої реальності (AR) студенти можуть взаємодіяти з об'єктами в їхньому фізичному середовищі, отримуючи при цьому відповідні мовні вправи. Це допомагає студентам краще засвоїти лексичні одиниці та граматичні структури через практичне застосування мови.

Zoom і Microsoft Teams також стають важливими інструментами для організації онлайн-уроків, де викладач може створювати інтерактивні заняття з використанням відео- та аудіо-матеріалів, обговорювати складні питання з учнями в режимі реального часу та перевіряти їхні знання за допомогою тестів.

Незважаючи на численні переваги, інноваційні підходи можуть зіткнутися з певними ризиками та викликами. Один із них — це адаптація викладачів та студентів до нових технологій. Не всі викладачі мають достатньо досвіду роботи з сучасними інструментами, що може призвести до затримок у впровадженні нових методів навчання.

Ще одним важливим аспектом є необхідність постійного оновлення навчальних матеріалів та програмного забезпечення. Технології розвиваються швидко, тому необхідно постійно оновлювати програмне забезпечення та адаптувати навчальні матеріали до нових платформ і інструментів. Без цього

можуть виникнути проблеми з актуальністю контенту та його відповідністю вимогам сучасного навчального процесу [65].

Таким чином, інноваційні підходи в викладанні англійської мови відкривають нові можливості для розвитку мовних навичок студентів, роблячи навчання більш інтерактивним, ефективним та персоналізованим.

3.2. Підвищення професійної компетенції викладачів

Викладачі англійської мови виконують важливу роль у багатомовних навчальних середовищах, де вимоги до їхньої кваліфікації постійно зростають. Професійний розвиток викладачів є важливим чинником для підтримання високого рівня освіти, ефективності навчання та адаптації до змінюваних умов. Розглянемо потребу в постійному вдосконаленні кваліфікації викладачів, методи підвищення кваліфікації, роль співпраці з колегами та міжнародними установами, а також оцінку результативності підвищення кваліфікації.

Викладачі англійської мови, які працюють в умовах багатомовного середовища, мають стикатися з низкою специфічних викликів. Серед них, як вже зазначалось раніше, різниця в мовних рівнях студентів, що вимагає від викладача вміння працювати з різними групами з різним рівнем підготовки, використовуючи адаптовані методи навчання. Крім того, викладачі повинні володіти не лише професійними знаннями, але й культурною компетенцією для того, щоб забезпечити інтеграцію між мовами та культурами, що співіснують в навчальному процесі.

Важливою вимогою є здатність викладача працювати з сучасними технологіями навчання. Оскільки традиційні методи навчання можуть бути недостатніми для забезпечення залученості студентів, викладачі мають володіти навичками роботи з цифровими платформами, онлайн-ресурсами та мобільними додатками. У багатомовних середовищах, де студенти часто використовують різні технології, викладачі повинні бути здатними адаптувати своє навчання до вимог цифрового світу [76]. Це також включає уміння

використовувати онлайн-курси, інтерактивні дошки, навчальні мобільні додатки, а також інші мультимедійні ресурси.

Постійне вдосконалення професійних навичок викладача є необхідністю у сучасному навчальному процесі. У багатомовному середовищі з'являються нові вимоги до викладання, зокрема щодо інтеграції нових технологій, змін у культурному контексті та глобальних тенденцій у освіті. Викладачі повинні постійно оновлювати свої знання та навички, щоб підтримувати високий рівень професіоналізму. Це також стосується удосконалення методів викладання для адаптації до нових навчальних вимог і рівнів володіння мовою [77].

Підвищення кваліфікації має не лише покращувати знання викладачів з методики викладання, а й допомагати їм розвивати здатність ефективно взаємодіяти з різними студентами. Це необхідно для того, щоб підвищити ефективність навчального процесу та заохотити студентів до самостійного навчання.

Одним з основних способів підвищення кваліфікації є участь у спеціалізованих курсах і тренінгах. Завдяки розвитку цифрових технологій, багато курсів доступні онлайн, що дозволяє викладачам брати участь у навчанні без потреби залишати роботу чи подорожувати на великі відстані. Це значно полегшує доступ до сучасних методів навчання, тренінгів і сертифікаційних програм [36]. Платформи, як-от Coursera, Udemy, FutureLearn, пропонують курси з методики викладання англійської мови, зокрема для тих, хто працює в багатомовному середовищі, а також курси з використання технологій у навчанні.

Наприклад, на Coursera можна знайти курси від відомих університетів, таких як Стенфордський або Кембридж, які зосереджені на нових методах викладання англійської мови або на використанні мультимедійних інструментів у класі. Інші платформи, як TEFL Online, пропонують курси для отримання сертифікатів, які є важливими для подальшої кар'єри викладача [1].

Враховуючи глобалізацію освіти, здобуті сертифікати можуть забезпечити викладачам можливість працювати не лише в своїй країні, а й за кордоном.

Офлайн курси можуть забезпечити глибшу взаємодію з матеріалом, де викладачі можуть безпосередньо спілкуватися з іншими педагогами, обговорювати труднощі, проводити практичні заняття. Курси, що проводяться в межах професійних асоціацій, забезпечують можливість безпосередньо вивчати передові методи викладання у викладачів з усього світу.

Міжнародні конференції, семінари та тренінги є важливим елементом розвитку професійних навичок викладачів. Це дає можливість знайомитися з новими дослідженнями, методиками та інструментами для покращення навчального процесу [56]. Участь у міжнародних заходах дає можливість не тільки дізнатися про новітні тенденції в освітній сфері, але й налаштувати зв'язки з іншими професіоналами з усього світу. Вони можуть стати джерелом ідей і натхнення для викладачів.

Прикладом таких заходів є IATEFL (International Association of Teachers of English as a Foreign Language), де проводяться щорічні конференції, на яких обговорюються новітні підходи в методиці викладання. Участь у таких заходах дозволяє викладачам не тільки поглиблювати свої знання, але й застосовувати отримані знання в своїй щоденній практиці. Також варто згадати семінари TESOL (Teaching English to Speakers of Other Languages), на яких обговорюються питання інтеграції нових технологій у викладання, а також проблеми, пов'язані з багатомовністю [15].

Менторство є важливим аспектом розвитку молодших викладачів, особливо у великих навчальних закладах. Молодші педагоги мають можливість працювати під керівництвом більш досвідчених колег, отримуючи допомогу не лише в організації навчального процесу, але й у подоланні професійних труднощів. Ментори допомагають молодим викладачам адаптуватися до специфіки роботи в багатомовному середовищі, розвивати їхні педагогічні навички, надають цінні поради щодо роботи з різними групами студентів.

Паралельно, коучинг допомагає викладачам розвивати професійні та особистісні якості через постійну підтримку і зворотний зв'язок. Відкритість до нових ідей і стратегій дозволяє викладачам швидко адаптуватися до змін у навчальному процесі, що забезпечує їм успіх у професійній діяльності [74].

Обмін досвідом між викладачами з різних країн є ключовим фактором у розвитку педагогічних компетенцій. Сучасна освіта вимагає від викладачів постійного вдосконалення методик і адаптації до нових реалій. Викладачі, які мають можливість взаємодіяти з колегами з інших країн, отримують нові ідеї, знайомляться з інноваційними підходами до викладання та розширюють свої професійні горизонти.

Одним із найефективніших способів обміну досвідом є участь у міжнародних конференціях і семінарах. Такі заходи дають можливість викладачам презентувати свої власні розробки, обговорювати нові підходи до викладання англійської мови та вивчати методи, які використовуються в інших країнах. Наприклад, на цих заходах можна дізнатися про новітні технології у викладанні, стратегії з інтеграції культурних аспектів у навчальний процес чи підходи до роботи з різними групами студентів, що мають різний рівень мовної підготовки.

Іншим важливим інструментом є участь у програмах обміну для викладачів. Багато міжнародних організацій та освітніх установ пропонують можливості для викладачів працювати в інших країнах на певний період, обмінюючись досвідом з місцевими колегами [68]. Це не лише дає можливість викладачам адаптувати свої методи до нових умов, а й сприяє розвитку міжкультурної компетенції. Наприклад, програми типу Erasmus+ дозволяють викладачам не тільки вивчати іноземні мови та методики, але й реалізовувати свої розробки в багатомовних навчальних контекстах.

Крім того, існують численні цифрові платформи, які дозволяють викладачам з різних країн обмінюватися досвідом. Онлайн-платформи, такі як Zoom або Google Classroom, створюють можливості для міжнародного співробітництва. Завдяки таким платформам викладачі можуть обговорювати

нові підходи до викладання, ділитися матеріалами, а також працювати над спільними проєктами.

Один із найбільш важливих аспектів обміну досвідом полягає в розвитку крос-культурної компетенції. Викладачі, які працюють у багатомовних і мультикультурних середовищах, повинні враховувати різні культурні підходи до навчання. Наприклад, викладачі з Європи можуть ділитися досвідом викладання в країнах, де англійська є іноземною мовою, а викладачі з Азії — практиками роботи з великими групами студентів, які не завжди мають високий рівень англійської, але є мотивованими до навчання.

Міжнародні сертифікаційні програми є важливими інструментами для підвищення кваліфікації викладачів англійської мови. Вони надають можливість отримати не лише знання та навички, а й офіційне визнання на міжнародному рівні. Такі програми, як CELTA (Certificate in English Language Teaching to Adults or in Teaching English to Speakers of Other Languages), DELTA (Diploma in English Language Teaching to Adults or in Teaching English to Speakers of Other Languages) та ТКТ (Teaching Knowledge Test), дозволяють викладачам підтвердити свою кваліфікацію, що має високу репутацію серед навчальних закладів по всьому світу [11]. Отримання такого сертифікату дозволяє викладачам працювати в міжнародних освітніх установах, а також відкриває нові можливості для професійного розвитку.

Міжнародні сертифікаційні програми орієнтовані на навчання за сучасними стандартами та методиками викладання. Вони включають вивчення останніх досягнень у галузі педагогіки, використання технологій у навчальному процесі, а також розробку нових підходів до роботи з різними групами студентів. Наприклад, програма CELTA (Certificate in English Language Teaching to Adults) включає методики для викладання англійської мови в багатомовних середовищах, де студентами можуть бути особи з різними мовними та культурними особливостями. Це важливо для викладачів, які працюють в країнах з високим рівнем міграції або в мультикультурних групах.

Окрім того, сертифікаційні програми дають викладачам можливість поглибити свої знання в специфічних областях, таких як технічний переклад, викладання англійської для специфічних цілей (ESP – English for Specific Purposes) або викладання в онлайн-форматі [25]. Наприклад, сертифікація TEFL (Teaching English as a Foreign Language) або TESOL (Teaching English to Speakers of Other Languages) дозволяє викладачам підготуватися до роботи в навчальних закладах, де англійська мова використовується для специфічних професійних цілей, таких як медицина або бізнес.

Міжнародні сертифікаційні програми також допомагають викладачам бути готовими до роботи в різних навчальних контекстах. Вони навчають адаптувати методи викладання під специфіку кожного класу, враховуючи різний рівень знань студентів, їхні культурні відмінності та потреби.

Для того, щоб підвищення кваліфікації викладачів англійської мови було ефективним, важливо здійснювати постійну оцінку результатів навчальних програм. Оцінка допомагає визначити, наскільки навчання відповідає потребам викладачів і чи дійсно воно приносить позитивні результати. Процес оцінки має кілька складових.

Одним із основних інструментів оцінки є опитування та зворотний зв'язок від учасників програм. Після завершення курсу або сертифікаційної програми викладачі можуть заповнювати анкети або брати участь в інтерв'ю, де оцінюють різні аспекти навчання: зміст курсу, методи викладання, використані технології, а також практичні результати, які вони можуть застосувати на своїх уроках. Такий зворотний зв'язок дозволяє організаторам курсів коригувати свої програми та вдосконалювати їх для майбутніх учасників.

Другим важливим елементом є тестування знань. В багатьох сертифікаційних програмах наприкінці курсу проводяться підсумкові тести або іспити, які дозволяють оцінити, наскільки добре викладачі засвоїли матеріал [42]. Таке тестування дає змогу визначити рівень підготовки учасників і допомогти їм зрозуміти, де їм потрібно покращити свої навички.

Окрім того, важливо здійснювати оцінку успіхів студентів викладачів після проходження ними курсів підвищення кваліфікації. Якщо після участі в програмі викладачі починають демонструвати кращі результати в навчанні своїх студентів, це є одним із індикаторів ефективності підвищення кваліфікації. Наприклад, покращення результатів на іспитах, зростання рівня мотивації студентів чи покращення комунікаційних навичок студентів можуть свідчити про позитивний вплив нових знань і методик.

Самооцінка та оцінка з боку колег також є важливими складовими процесу оцінки ефективності підвищення кваліфікації. Самооцінка дозволяє викладачам самостійно аналізувати свою педагогічну діяльність, виявляти свої сильні сторони та визначати, де вони можуть вдосконалюватися. Колеги, у свою чергу, можуть проводити оцінку роботи викладача, спостерігаючи за його заняттями або через обговорення педагогічних практик на спеціалізованих зустрічах або семінарах. Оцінка з боку колег дозволяє отримати об'єктивний зворотний зв'язок і корисні рекомендації, що можуть покращити процес навчання.

В цілому, ефективність підвищення кваліфікації викладачів визначається не лише за результатами тестів чи курсів, але й через зміни в їхній педагогічній діяльності, а також в успіхах їхніх студентів. Тому важливо, щоб оцінка була комплексною та охоплювала різні аспекти викладання.

3.3. Інтеграція культурного компонента у викладання англійської мови

Включення культурного компонента в процес вивчення англійської мови відіграє ключову роль, сприяючи не лише вдосконаленню мовних навичок, але й дозволяє студентам краще розуміти контекст, у якому використовується мова. Мова є не просто набором граматичних правил і лексичних одиниць, а частиною культурного середовища, яке формується через історію, традиції, соціальні норми та цінності. Уроки англійської мови, які враховують культурний компонент, допомагають студентам не лише вивчати нові слова та фрази, але й розуміти, як ці слова використовуються в

різних культурних контекстах, що, в свою чергу, підвищує ефективність комунікації.

Культура відіграє ключову роль у вивченні мови, оскільки вона визначає значення та використання слів і виразів у певному контексті. Часто те, що має одне значення в одній культурі, може мати зовсім інший сенс у іншій. Для того, щоб студенти могли правильно інтерпретувати інформацію та ефективно спілкуватися з носіями мови, важливо враховувати культурні аспекти [58]. Наприклад, фрази як «break the ice» або «once in a blue moon» можуть бути незрозумілі для тих, хто не знайомий з англомовною культурою, тому важливо пояснити їх походження та значення в контексті.

Вивчення культури, на думку багатьох дослідників, є не менш важливим, ніж вивчення граматики або лексики. Культура вчить студентів, як правильно інтерпретувати не лише словесні, а й невербальні повідомлення, такі як міміка, жести, поведінка в суспільстві [16]. Наприклад, в англомовних країнах важливими є правила етикету, такі як «please», «thank you», «sorry», які використовуються в різних ситуаціях, щоб уникнути соціальних конфліктів. Вивчаючи ці елементи культури, студенти не лише розширюють свій словниковий запас, а й вчаться діяти згідно з соціальними нормами.

Культурний компонент також допомагає студентам зрозуміти різницю в значеннях тих чи інших слів. Наприклад, слово «tea» в англійській мові може означати як просто напій, так і важливу частину соціального ритуалу в Англії, коли люди збираються разом для чайної паузи.

Лексика англійської мови наповнена культурними реаліями, які важко перекласти без втрати значення. Багато слів і фраз в англійській мові мають культурне забарвлення, що не завжди очевидне для студентів, які не знайомі з контекстом [17]. Наприклад, англійські фрази, що стосуються свят, традицій, соціальних обрядів, можуть бути важкими для розуміння без додаткових культурних пояснень. Уявімо, що студент вивчає англійську мову в країні, де не святкують Різдво, і він не розуміє значення виразу «Merry Christmas». Без

відповідної культурної підготовки студенти можуть не зрозуміти важливість цього свята для носіїв мови.

Не менш важливим є й використання культурних аспектів у граматиці. У англомовних країнах існують специфічні мовні структури, які пов'язані з культурними традиціями, наприклад, конструкції, що виражають ввічливість чи дистанцію в спілкуванні («Would you mind...?», «I would appreciate it if...»). Ці фрази відображають загальну атмосферу ввічливості та обережності, яка характерна для англомовних культур.

Інтеграція культурного компонента в навчальний процес може бути реалізована через різноманітні методи та інструменти, що сприяють зануренню студентів у мовне середовище. Одним із найбільш ефективних підходів є використання літератури, фільмів, музики та мистецтва, що дозволяє візуалізувати культурні аспекти та розширити знання студентів про англомовні країни.

Література є важливим джерелом культурних знань, адже кожен твір, незалежно від жанру, містить відображення соціальних, історичних і культурних реалій. Наприклад, читання класичних творів англійських авторів, таких як Чарльз Діккенс чи Джейн Остін, дозволяє студентам дізнатися більше про соціальні норми і цінності того часу, а також познайомитися з лексикою, яка використовується в культурному контексті. Студенти можуть аналізувати персонажів, їхню поведінку в різних ситуаціях, з'ясувати, чому певні слова або фрази використовуються в конкретному контексті, і як це впливає на розвиток сюжету.

Фільми та телешоу є чудовим інструментом для навчання культури через візуальні засоби. Наприклад, перегляд англійських фільмів, таких як «The King's Speech» або «Pride and Prejudice», дає можливість студентам зрозуміти не лише мову, а й культурні особливості, такі як правила етикету, традиції, ставлення до різних соціальних груп та історичних подій. Фільми допомагають студентам зрозуміти, як мова змінюється в залежності від

соціальних обставин, і що важливо при спілкуванні з різними людьми в різних ситуаціях.

Музика також є важливою частиною культурної освіти. Прослуховування популярних англійських пісень дозволяє студентам вивчати мову, ознайомлюватися з ритмікою та інтонацією, а також розуміти, як певні слова та фрази використовуються в повсякденному житті. Наприклад, пісні таких виконавців, як The Beatles або Adele, відображають характерні риси англійської культури та життя англійських країн. Слухаючи музику, студенти можуть не лише вивчати нові слова, але й занурюватися в атмосферу країни.

Мистецтво (живопис, скульптура, архітектура) також має велике значення в контексті культурного навчання. Наприклад, обговорення художників може допомогти студентам зрозуміти культурний контекст і відношення до мистецтва в різних епохах [78].

Ще одним ефективним методом інтеграції культурного компонента є організація культурних обмінів. Віртуальні обміни, під час яких студенти спілкуються з носіями мови через відеоконференції або соціальні мережі, дозволяють краще зрозуміти повсякденне життя в англійських країнах [19]. Студенти можуть обговорювати різні аспекти культури, такі як святкування Різдва, Дня подяки або Хелловіна, а також порівнювати їх зі своїми традиціями.

Віртуальні екскурсії по музеях, історичних пам'ятках та культурних об'єктах англійських країн є ще одним способом інтеграції культури в уроки. Це дозволяє студентам ознайомитися з культурними досягненнями, архітектурними пам'ятками і навіть з повсякденним життям різних культур.

Одним із головних завдань інтеграції культурного компонента є розвиток міжкультурної компетентності студентів, що дозволяє їм бути готовими до комунікації в глобальному контексті. Уміння правильно інтерпретувати культурні відмінності, розуміти стереотипи та уникати культурних непорозумінь є важливою частиною міжкультурного спілкування.

Міжкультурна компетентність полягає в умінні адекватно реагувати на культурні відмінності та належно спілкуватися з людьми з різних культур. Для цього важливо вивчати не лише мову, але й культуру країни, оскільки саме культура визначає норми та правила спілкування. Наприклад, студентам потрібно знати, як правильно поводитися під час ділової зустрічі або як вибудовувати стосунки в англомовному середовищі, де важлива тактовність та повага до особистого простору.

Один із важливих аспектів розвитку міжкультурної компетентності – це обговорення культурних різниць та стереотипів. Часто студенти можуть мати неправильні уявлення про культуру інших народів, тому важливо проводити уроки, де ці стереотипи спростовуються через факти та культурні приклади [32]. Наприклад, обговорення стереотипів про англійців як стриманих та закритих людей може бути доповнене реальними прикладами з їхнього повсякденного життя, що допоможе студентам краще зрозуміти культурні особливості.

Інтеграція культурного компоненту в навчання англійської мови є важливим аспектом, що дозволяє студентам не лише вивчати граматику та лексику, а й поглиблено знайомитись із соціальними та культурними традиціями англомовних країн. Це дає можливість усвідомити, як культура та мова взаємодіють і впливають одна на одну. Практичні приклади, які поєднують вивчення англійської мови та культури, дозволяють студентам ефективно освоювати мову, розвиваючи міжкультурну компетентність та здатність до комунікації в глобальному контексті.

Проекти, що поєднують вивчення англійської мови та культури, є важливим інструментом для розвитку не тільки мовних навичок, а й розуміння культурних аспектів життя англомовних країн. Студенти можуть досліджувати різні культурні елементи, як-то свята, традиції, кухню, мистецтво, щоб краще зрозуміти, як ці фактори впливають на використання мови.

Один із найбільш ефективних способів інтеграції свят в уроки англійської мови — це вивчення святкових традицій різних англомовних країн. Наприклад, святкування Різдва у Великій Британії та США може бути чудовою темою для дослідження. Студенти можуть дізнатися, які саме традиції існують у різних країнах, як вони відрізняються, а також які святкові страви є обов'язковими для цього святкування. Важливо, що вивчення свят допомагає студентам поповнювати словниковий запас, оскільки вони вивчають нові терміни, що пов'язані з культурними аспектами.

Для прикладу, під час вивчення Хелловіну студенти можуть обговорювати такі терміни, як «pumpkin», «costume», «trick-or-treat», «haunted house», а також вивчити, як святкування цього свята відрізняється в США від Великобританії. Крім того, вони можуть обговорювати, чому деякі традиції, такі як вирізання гарбузів чи організація костюмованих вечірок, стали такими популярними в цих країнах. Така робота дозволяє не тільки вивчити слова й фрази, пов'язані з темою, а й зрозуміти соціальні та культурні відмінності між англомовними країнами.

Ще одним чудовим прикладом є проєкт, що стосується кухні англомовних країн. Студенти можуть вибрати традиційну страву однієї з англомовних країн, наприклад, британське «fish and chips» чи американський «mac and cheese», і детально дослідити її історію, рецепт, інгредієнти, а також її місце в культурному житті. Вивчення цієї теми допомагає студентам засвоїти не лише лексичні одиниці, а й граматичні структури, пов'язані з процесами приготування їжі, а також порівняти, як в різних англомовних країнах приготують одні й ті самі страви. Після теоретичної частини студент може провести практичне заняття, приготувавши страву або створивши відеоурок, який демонструє процес приготування. Це дозволяє не лише розширити словниковий запас, а й засвоїти культурні аспекти цієї традиції.

Іншим прикладом є проєкт, пов'язаний з вивченням культурних норм та традицій в англомовних країнах. Наприклад, студенти можуть досліджувати, як в різних країнах святкуються сімейні свята або які існують традиції щодо

бізнес-етикету. Вони можуть порівняти свої власні уявлення про соціальні норми з нормами, що існують в англомовних країнах. Під час роботи над таким проєктом студенти можуть провести інтерв'ю з носіями мови або проаналізувати матеріали, що стосуються соціальних норм, використовуючи англійську мову для опису та обговорення результатів.

Для прикладу, студент може вибрати тему «Як англійці ставляться до ділових обідів» і дослідити, які культурні особливості існують під час проведення таких зустрічей у Великобританії порівняно з іншими країнами. Це дозволяє не тільки вивчити специфічні фрази та вирази, а й заглибитися в особливості комунікації в бізнес-середовищі [3].

Інтеграція свят, традицій та кухні в навчальний процес є важливою частиною культурної складової навчання англійської мови. Вивчення свят та традицій допомагає студентам краще зрозуміти соціальні практики англомовних країн і сприяє розвитку міжкультурної компетентності. Це не лише покращує знання мови, але й дозволяє студентам відчувати себе частиною глобальної культурної спільноти.

Завдяки таким інтеграційним проєктам студенти не лише вивчають англійську мову, а й розвивають культурні навички, що є важливими для комунікації в міжнародному середовищі. Вони не лише здобувають теоретичні знання, але й на практиці використовують мову для вирішення реальних завдань.

3.4. Індивідуалізація навчання та підтримка студентів

Індивідуалізація навчання передбачає врахування унікальних особливостей кожного студента, включаючи його рівень знань, стилі навчання, темп засвоєння матеріалу, мотивацію та особистісні інтереси. Вона спрямована на створення таких умов, за яких кожен студент може розкрити свій потенціал і досягти найкращих результатів у вивченні англійської мови. Водночас багатомовне середовище вимагає від викладача не лише врахування мовних і культурних відмінностей, але й забезпечення сприятливого клімату для взаємодії між студентами з різних мовних груп. Це дозволяє не лише

підвищити ефективність навчального процесу, але й сприяє формуванню толерантності та міжкультурного порозуміння.

Підтримка студентів у багатомовному середовищі є не менш важливим аспектом. Вона охоплює широкий спектр заходів, спрямованих на допомогу у подоланні мовних бар'єрів, розвиток навичок автономного навчання, підвищення самооцінки та мотивації. Використання сучасних технологій, інноваційних методик навчання та адаптивних інструментів дозволяє забезпечити ефективну підтримку студентів на різних етапах їхнього навчання.

Індивідуалізація навчання є одним із ключових принципів сучасної педагогіки, який передбачає адаптацію процесу навчання до особливостей кожного студента. Це поняття охоплює низку підходів, стратегій і методик, спрямованих на забезпечення максимальної ефективності засвоєння знань залежно від індивідуальних характеристик студентів. Визначення індивідуалізації можна розглядати як процес, що передбачає створення умов для навчання, які враховують особливості когнітивного стилю, рівень знань, інтереси, потреби, мотивацію, а також особистісні та культурні особливості студента.

Одним із базових компонентів індивідуалізації є розуміння когнітивного стилю студента, що визначає його спосіб сприйняття, обробки та засвоєння інформації. Когнітивний стиль охоплює такі аспекти, як здатність до аналітичного або цілісного мислення, схильність до візуального або аудиторного способу навчання, а також швидкість і глибина обробки інформації [30]. Наприклад, деякі студенти краще сприймають інформацію через текст і візуальні матеріали (візуали), тоді як інші потребують пояснень і дискусій (аудитори), або вимагають практичних завдань для засвоєння (кінестетики). Розуміння цих особливостей дозволяє викладачам підбирати відповідні методи навчання, які відповідають потребам кожного студента.

Ще одним важливим аспектом індивідуалізації є врахування рівня знань студентів. Студенти приходять до навчального процесу з різним початковим

рівнем підготовки, і це особливо актуально в багатомовному середовищі, де учасники мають різний досвід вивчення англійської мови. Для успішної реалізації індивідуалізованого підходу викладач повинен спершу провести діагностику рівня знань кожного студента, що може включати тестування, опитування або аналіз попередніх досягнень. Визначивши рівень знань, можна побудувати навчальний процес таким чином, щоб студенти не відчували ані перенавантаження, ані недостатнього виклику [26]. Наприклад, для студентів з базовим рівнем знань можна використовувати простіші вправи та акцентувати увагу на формуванні фундаментальних мовних навичок, тоді як для більш просунутих студентів варто запропонувати складніші завдання, зокрема аналіз автентичних текстів або створення власних проєктів англійською мовою.

Індивідуалізація також включає врахування темпів навчання, адже кожен студент засвоює матеріал у своєму ритмі. Одні швидко адаптуються до нових тем і методів, тоді як інші потребують додаткового часу для розуміння і закріплення знань. Використання гнучких графіків і додаткових ресурсів (наприклад, електронних платформ для самостійного навчання) може допомогти викладачеві забезпечити відповідний темп для кожного студента [27].

Теоретичні основи індивідуалізації навчання базуються на розумінні когнітивного стилю та рівня знань студентів, що дозволяє створити ефективний і комфортний навчальний процес. Викладачеві важливо володіти інструментами діагностики, використовувати різноманітні методи навчання та забезпечувати підтримку, щоб врахувати унікальні особливості кожного студента. Це не лише сприяє глибшому засвоєнню знань, але й формує мотивацію до навчання та довіру до викладача.

Індивідуалізація навчання є ключовим підходом, який дозволяє враховувати унікальні потреби, рівень знань, інтереси та цілі кожного студента, особливо у багатомовному середовищі, де студенти мають різний мовний і культурний досвід. Для її ефективного реалізації існують різні методи.

Діагностичні тести виконують функцію відправної точки в індивідуалізації навчання. Вони допомагають викладачеві отримати об'єктивну інформацію про рівень знань студента з англійської мови, виявити сильні та слабкі сторони, а також визначити стиль навчання [35].

Перший етап — проведення початкового тестування, яке може включати: тести на визначення лексичного запасу (перевірка активного та пасивного знання слів, вміння їх використовувати у контексті), граматичні тести (визначення знання основних граматичних структур і правил), завдання для оцінки аудіювання (сприйняття інформації на слух із використанням записів різних акцентів), читання текстів різної складності для оцінки розуміння написаного, письмові роботи на тему, що дозволяє оцінити вміння логічно висловлювати думки англійською мовою, усні інтерв'ю для оцінки розмовних навичок та здатності до спонтанного мовлення.

Другий етап — інтерпретація результатів тестування. Викладач аналізує дані для визначення навчальних потреб студента. Наприклад, якщо у студента добре розвинуті навички читання, але спостерігаються труднощі з говорінням, викладач може зробити акцент саме на розвитку комунікативної компетенції.

Крім початкового тестування, важливим є проведення регулярних проміжних діагностик для відстеження прогресу. Це дозволяє коригувати навчальний процес і своєчасно виявляти нові труднощі.

На основі результатів діагностичних тестів викладач створює персоналізований навчальний план. Цей план враховує не лише рівень знань, а й цілі студента, його професійні чи академічні інтереси, а також можливий темп навчання.

Викладач і студент спільно формулюють як короткострокові (наприклад, освоїти певну граматичну тему), так і довгострокові цілі (наприклад, підготуватися до міжнародного іспиту, такого як TOEFL або IELTS).

План передбачає використання матеріалів, які відповідають рівню знань студента. Наприклад, для початківців це можуть бути адаптовані тексти та

аудіо з повільним темпом мовлення, а для студентів з високим рівнем — автентичні матеріали, такі як наукові статті або новини.

План визначає, скільки часу студент приділяє кожному аспекту мови (граматика, аудіювання, читання, письмо, говоріння). Наприклад, студенту, який планує працювати в англomовному середовищі, може знадобитися більше практики у спілкуванні.

Індивідуальний план включає завдання для самостійного виконання, такі як читання книг, виконання вправ на спеціальних платформах, перегляд відео з подальшим обговоренням чи написанням відгуків.

Гнучкість плану дозволяє адаптувати його до змін у прогресі студента. Наприклад, якщо студент швидше освоює певний матеріал, викладач може додати складніші завдання. Навпаки, якщо виникають труднощі, частину плану можна повторити або спростити [41].

Сучасні адаптивні технології є важливим інструментом для індивідуалізації навчання, оскільки вони дозволяють створювати персоналізований досвід, що автоматично підлаштовується під потреби студента. Наприклад, такі системи, як LingQ або Busuu, аналізують помилки студента та пропонують додаткові вправи саме на ті теми, які викликають труднощі. Чат-боти на основі штучного інтелекту, як-от ChatGPT, можуть моделювати розмови англійською мовою, коригувати помилки та пояснювати граматичні правила. Студенти можуть переглядати навчальні відео, слухати подкасти або брати участь у вебінарах, адаптованих до їхнього рівня. Наприклад, сервіси, такі як TED-Ed, надають навчальні відео з субтитрами, які можна переглядати у власному темпі. Використання гейміфікації дозволяє підвищити мотивацію до навчання. Завдання у форматі гри сприяють розвитку словникового запасу, логіки та швидкості реакції.

Завдяки адаптивним технологіям викладач отримує можливість делегувати частину роботи платформі, зосереджуючи увагу на тих аспектах, які вимагають безпосереднього втручання. Це також розширює можливості студентів для самостійного навчання та збагачує їхній досвід [51].

Таким чином, використання діагностичних тестів, розробка індивідуальних навчальних планів та впровадження адаптивних технологій дозволяє побудувати ефективну систему навчання, що враховує потреби кожного студента. У поєднанні з постійним моніторингом прогресу ці методи сприяють не лише досягненню навчальних цілей, а й формуванню позитивного ставлення до вивчення англійської мови.

Однією з ключових проблем, з якою стикаються студенти у багатомовному середовищі, є мовний бар'єр. Його подолання є важливою умовою ефективного навчання англійської мови. Для зниження мовного бар'єра викладачам слід впроваджувати спеціалізовані методики та створювати комфортне середовище для спілкування.

По-перше, застосування візуальних та аудіальних матеріалів (зображень, відео, інфографіки, діаграм) може значно полегшити розуміння складних понять. Візуалізація не лише знижує рівень стресу, але й стимулює запам'ятовування.

По-друге, доцільно використовувати поступове введення нової лексики та граматики через контекст. Наприклад, викладачі можуть починати уроки з обговорення знайомих для студентів тем, щоб поступово залучати їх до спілкування англійською.

По-третє, важливо організувати інтерактивні завдання, які дозволяють студентам працювати в парах або малих групах, наприклад, рольові ігри, діалоги чи обговорення. Це допомагає знизити страх перед помилками та створює безпечний простір для практики мови.

Окрім цього, регулярне використання технологій, таких як онлайн-перекладачі, мобільні додатки для вивчення мови або інтерактивні платформи, може бути ефективним інструментом підтримки студентів. Важливо також заохочувати студентів до постійного використання англійської мови у позааудиторному середовищі, наприклад, через перегляд фільмів, читання книг або спілкування з носіями мови [83].

Взаємне навчання є потужною стратегією підтримки студентів у багатомовному середовищі. Метод peer-learning базується на взаємодії студентів, які навчаються один в одного через обмін знаннями, досвідом та через спільне вирішення завдань.

Цей підхід сприяє не лише покращенню мовних навичок, але й розвитку соціальних зв'язків між студентами, що особливо важливо для багатомовних груп. Наприклад, студенти з вищим рівнем володіння англійською мовою можуть допомагати своїм одногрупникам, пояснюючи складні аспекти лексики чи граматики. Такий формат роботи також стимулює більш сильних студентів до закріплення знань через їхнє пояснення.

Для ефективної організації peer-learning викладачам слід створювати різнорівневі групи, де студенти матимуть змогу працювати разом над спільними проектами або виконувати завдання у парах. Це можуть бути дискусії, переклади текстів чи виконання креативних завдань, таких як створення презентацій або відеороликів [2].

Особливо корисним є використання технологій, які підтримують взаємне навчання, таких як онлайн-форуми або групові чати, де студенти можуть обговорювати навчальні матеріали, задавати питання та ділитися порадами. Важливо, щоб викладач виконував роль фасилітатора, надаючи підтримку та направляючи студентів у процесі взаємного навчання.

Хоча основна мета викладання англійської мови – це забезпечення занурення студентів у англomовне середовище, рідна мова може бути корисним інструментом підтримки, особливо на початкових етапах навчання.

Використання рідної мови допомагає пояснювати складні граматичні правила, терміни або завдання, які можуть бути незрозумілими англійською. Наприклад, пояснення граматичних структур через порівняння з аналогічними конструкціями у рідній мові дозволяє студентам швидше зрозуміти концепцію.

Крім того, рідна мова може бути застосована для перекладу ключових понять, щоб уникнути непорозумінь. Це особливо важливо у багатомовному

середовищі, де культурні та лінгвістичні особливості впливають на розуміння матеріалу.

Проте важливо дотримуватися балансу: рідна мова повинна використовуватися як підтримка, а не як основний засіб навчання [61]. Для цього викладачі можуть, наприклад, починати заняття з короткого пояснення рідною мовою, але надалі повністю переходити на англійську. Також можна дозволяти студентам тимчасово звертатися до рідної мови для уточнення складних моментів у парах або групах.

Використання рідної мови допомагає знизити рівень стресу, створює комфортні умови для навчання та сприяє кращому розумінню матеріалу, що є важливим аспектом підтримки студентів у багатомовному середовищі.

Практичні приклади застосування індивідуалізації навчання та підтримки студентів при викладанні англійської мови в багатомовному середовищі демонструють, як сучасні підходи та технології можуть ефективно вирішувати завдання підвищення якості освіти. Розглянемо два ключові аспекти: успішні кейси з викладання англійської мови та використання технологій для підтримки індивідуального підходу.

Одним із найпоширеніших прикладів є метод проєктного навчання, який активно впроваджують у багатомовних класах. У рамках цього методу студенти працюють над груповими або індивідуальними проєктами, які відповідають їхнім інтересам і рівню знань [72]. Наприклад, у університетах Європи, де класи часто багатомовні, студенти створюють мультимедійні презентації про культурні особливості своїх країн, одночасно вдосконалюючи навички читання, письма, аудіювання та говоріння англійською мовою. Такий підхід не тільки дозволяє враховувати індивідуальні мовні рівні, але й сприяє міжкультурній взаємодії.

Ще одним успішним кейсом є використання системи «рівневого навчання» у мовних школах. Наприклад, у багатомовних групах проводять диференційовані заняття, де студенти з вищим рівнем знань отримують складніші завдання (написання есе, дебати), тоді як новачки працюють над

базовою граматикою та лексикою. Цей підхід забезпечує баланс між індивідуалізацією та командною роботою, дозволяючи студентам прогресувати у своєму темпі [81].

Університети також активно впроваджують індивідуалізацію, пропонуючи студентам модульні курси. Наприклад, у рамках курсу академічної англійської мови студенти обирають ті модулі, які найбільше відповідають їхнім професійним інтересам (написання наукових статей, підготовка до міжнародних іспитів, ділове спілкування). Це дозволяє враховувати як рівень знань, так і цілі навчання.

Сучасні технології надають широкі можливості для індивідуалізації навчання. Одним із найбільш популярних інструментів є онлайн-платформи, вони дозволяють студентам вивчати англійську мову у зручний для них час, вибираючи рівень складності завдань та сфери лексики, які їм потрібні. Наприклад, студенти можуть виконувати вправи з граматики, практикувати вимову за допомогою інтерактивних тренажерів або створювати власні списки слів для запам'ятовування.

Іншим ефективним інструментом є чат-боти для вивчення мови, наприклад, ChatGPT або AI-бази на платформах, як Mondly. Ці програми імітують живе спілкування англійською мовою, дозволяючи студентам тренувати розмовну мову в реалістичних ситуаціях, таких як бронювання квитків, участь у співбесіді чи повсякденні розмови. Завдяки адаптивному алгоритму, чат-боти підлаштовуються під рівень студента, надаючи персоналізовані підказки та виправляючи помилки.

Технології також активно використовуються для надання миттєвого зворотного зв'язку. Наприклад, платформи Grammarly або Write & Improve аналізують письмові роботи студентів, вказуючи на граматичні, стилістичні помилки та пропонуючи способи їх виправлення. Це дозволяє студентам самостійно вдосконалювати свої навички, навіть без постійного контролю викладача [10].

Загалом, успішні кейси та використання технологій у багатомовному середовищі показують, що індивідуалізація навчання може стати ключем до більш ефективного та комфортного вивчення англійської мови для студентів різного рівня. Такий підхід забезпечує гнучкість, мотивацію та глибоке розуміння матеріалу, що відповідає сучасним освітнім тенденціям.

Розглядаючи підходи до індивідуалізації, можна зазначити, що першочерговим завданням є визначення потреб кожного студента. Використання діагностичних тестів та спостереження за навчальною діяльністю дозволяє викладачеві розробити індивідуальні плани навчання, які враховують рівень володіння мовою, когнітивні стилі та особисті інтереси студентів. Такий підхід забезпечує не лише підвищення мотивації до навчання, а й покращує загальну результативність.

У багатомовному середовищі культурна різноманітність виступає як викликом, так і ресурсом для навчання. Культурні відмінності можуть створювати труднощі в адаптації студентів до нових умов, проте водночас вони сприяють розширенню світогляду та формуванню міжкультурної компетентності. У цьому контексті важливо забезпечити психологічну підтримку студентів, створити атмосферу довіри та взаємодопомоги в навчальній групі.

Методи індивідуалізації навчання, такі як використання адаптивних технологій, гнучкий розподіл навчального матеріалу та організація взаємного навчання, довели свою ефективність. Технології, зокрема онлайн-платформи, чат-боти та мобільні додатки, дозволяють створити динамічне освітнє середовище, яке враховує потреби кожного студента. Крім того, використання рідної мови як допоміжного засобу може бути корисним для пояснення складних тем, зниження мовного бар'єра та підвищення впевненості студентів.

Таким чином, індивідуалізація навчання в багатомовному середовищі є ефективним засобом вирішення багатьох проблем, пов'язаних із навчанням англійської мови. Вона дозволяє враховувати індивідуальні потреби студентів,

долати бар'єри в навчанні та формувати необхідні компетенції для міжкультурної взаємодії.

Важливим етапом є також підтримка професійного розвитку викладачів, які працюють у багатомовному середовищі. Постійне підвищення кваліфікації, впровадження інноваційних методів навчання та обмін досвідом між педагогами сприятимуть удосконаленню процесу викладання.

Отже, індивідуалізація навчання та підтримка студентів у багатомовному середовищі є не лише актуальним завданням, а й важливою передумовою для створення ефективної освітньої системи, яка відповідає викликам сучасного глобалізованого світу.

Висновок до розділу 3. У розділі було розглянуто кілька важливих аспектів, пов'язаних із викладанням англійської мови в багатомовному середовищі, з акцентом на інноваційні підходи, професійну компетенцію викладачів, інтеграцію культурного компонента, а також індивідуалізацію навчання та підтримку студентів. Використання новітніх технологій, таких як інтерактивні платформи, цифрові додатки та мультимедійні ресурси значно покращує процес навчання. Методи, що акцентують на комунікативному підході та інтерактивності, допомагають залучити студентів у навчальний процес, підвищуючи їхню зацікавленість і мотивацію до вивчення мови.

Постійний професійний розвиток викладачів є необхідністю у контексті швидких технологічних змін та різноманітних культурних аспектів у класах. Участь у тренінгах, семінарах та міжнародних конференціях, а також менторство сприяють підвищенню загальної кваліфікації педагогів.

Інтеграція культурних аспектів у навчальний процес є важливим елементом, що покращує не лише мовні навички, але й міжкультурну компетентність студентів. Залучення літератури, кінематографу та музики до уроків допомагає студентам краще розуміти контекст мовлення та цінності англійських культур.

Оскільки студенти в багатомовному середовищі мають різні рівні підготовки, стилі навчання та мовленнєві бар'єри, ідентифікація їхніх потреб

та індивідуальне підходження до кожного з них стають критично важливими. Впровадження адаптивних технологій, використання рідної мови як підтримки, а також створення безпечного середовища для спілкування допомагають підвищити ефективність навчання.

У підсумку, розглянуті підходи формують більш комплексну та гнучку освітню систему, яка враховує потреби сучасних студентів у контексті глобалізації та культурного різноманіття. Ефективне викладання англійської мови в багатомовному середовищі не лише забезпечує мовну підготовку, але й сприяє розвитку міжкультурних навичок, що є нагальною потребою в сучасному світі.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження на тему "Викладання англійської мови у багатомовному середовищі: виклики та шляхи їх вирішення" дають змогу зробити низку важливих висновків, які узагальнюють основні положення теоретичного аналізу, виявлених проблем та запропонованих рішень.

У першому розділі дослідження було висвітлено теоретичні аспекти викладання англійської мови у багатомовному середовищі. Проведений аналіз дозволив з'ясувати, що багатомовне середовище є складним соціокультурним феноменом, який виникає в умовах взаємодії людей різних мовних та культурних спільнот. У такому середовищі англійська мова виконує роль не лише засобу міжнародного спілкування, а й інструменту соціальної та професійної інтеграції в умовах глобалізації. Основними методиками, які визнано найбільш ефективними для викладання англійської мови в багатомовному середовищі, є комунікативний, інтерактивний та контекстуальний підходи. Їх застосування сприяє не лише подоланню мовних бар'єрів, але й формуванню міжкультурної компетенції студентів, що є критично важливим у сучасному світі.

Другий розділ був присвячений аналізу викликів, які виникають у процесі викладання англійської мови в багатомовному середовищі. Дослідження виявило кілька ключових проблем. По-перше, мовні бар'єри, зумовлені різним рівнем володіння англійською мовою серед студентів, ускладнюють ефективне викладання та взаємодію. По-друге, культурні відмінності, включаючи різні уявлення про навчальний процес, стиль спілкування та освітні цінності, можуть створювати додаткові труднощі у навчанні. По-третє, проблема мотивації залишається однією з найважливіших, оскільки когнітивне навантаження, відсутність чіткої мети навчання або неефективні методи викладання знижують інтерес студентів до вивчення англійської мови.

Третій розділ дослідження був спрямований на визначення шляхів подолання виявлених проблем. У процесі роботи було обґрунтовано доцільність використання інноваційних методів навчання, таких як застосування цифрових платформ, інтерактивних інструментів і гейміфікації, які підвищують залученість студентів до навчального процесу. Важливим аспектом є підвищення професійної компетенції викладачів, що включає тренінги з культурної чутливості, оволодіння новітніми методиками викладання та розвиток міжкультурної компетентності. Особливу увагу було приділено індивідуалізації навчання, яка враховує різний рівень підготовки студентів, їхні особисті інтереси та навчальні потреби. Інтеграція культурного компоненту у викладання англійської мови також відіграє важливу роль, оскільки дозволяє створити сприятливу атмосферу для навчання та забезпечити комфортне спілкування студентів різних культурних груп.

Практична цінність дослідження полягає в тому, що запропоновані підходи можуть знайти застосування в освітній практиці для поліпшення якості викладання англійської мови в умовах багатомовного середовища. Вони сприяють адаптації навчального процесу до потреб сучасного студентства, зокрема до їхньої готовності до міжкультурної комунікації та професійної діяльності.

Значення дослідження для науки полягає у розширенні уявлення про особливості викладання англійської мови у багатомовному середовищі, а для практики — у створенні ефективних стратегій та методик викладання, які сприяють подоланню викликів, що виникають у таких умовах. Зроблений аналіз доводить, що успішне навчання англійської мови в багатомовному середовищі можливе за умови врахування мовного рівня студентів, їхніх культурних особливостей і мотиваційних чинників.

На перспективу слід звернути увагу на інтеграцію сучасних технологій, зокрема штучного інтелекту, для поглиблення індивідуалізації навчання. Це може включати створення адаптивних навчальних програм, автоматизоване оцінювання прогресу студентів та персоналізовані рекомендації для

подальшого розвитку. Крім того, доцільно продовжити дослідження впливу культурного контексту на процес навчання англійської мови, щоб глибше зрозуміти, як саме інтегрувати культурні особливості в навчальні програми.

У світлі зазначеного стає очевидним, що створення комфортного багатомовного освітнього простору, який враховує індивідуальні особливості студентів, інтегрує культурний компонент та активно використовує інноваційні методи навчання, є необхідним для забезпечення ефективного викладання англійської мови у сучасному глобалізованому світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Atmowardoyo, H. (2018). Research methods in TEFL studies: Descriptive research, case study, error analysis, and R & D. *Journal of Language Teaching and Research*, 9(1), 197-204.
2. Boud, D., & Cohen, R. (2014). *Peer learning in higher education: Learning from and with each other*. Routledge. 321 p.
3. Brock-Utne, Birgit. (2012). Language and inequality: Global challenges to education. *Compare: A Journal of Comparative Education*. 42. 1-21. 10.1080/03057925.2012.706453.
4. Cakır, I. (2006). Developing cultural awareness in foreign language teaching. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 7(3), 154-161.
5. Crystal D. *The Cambridge Encyclopedia of the English Language* / D. Crystal – 2nd edition. – Cambridge: CUP, 2003. – 506 p.
6. Derkach, S. (2022). The project method in teaching practical English grammar (Метод проєктів у навчанні практичної граматики англійської мови). *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*, (1 (50)), 73-76.
7. Hall, J. K., & Verplaetse, L. S. (2000). The impact of English-only instructional policies on English learners. *Educational Policy*, 14(3), 353-370
8. Havryliuk, O. (2024). The Effectiveness of Using Multimedia Resources in Teaching English (Ефективність використання мультимедійних ресурсів у навчанні англійської мови). *Theoretical and didactic philology*, (38), 18-31.
9. Hongbin L., Lingsheng M., Kai M. & Shaoda W. (2024). English Language Requirement and Educational Inequality: Evidence from 16 Million College Applicants in China. *The Becker Friedman Institute for Economics*. 36-45 pp.

10. Huang, H. W., Li, Z., & Taylor, L. (2020). The effectiveness of using grammarly to improve students' writing skills. In *Proceedings of the 5th International Conference on Distance Education and Learning*, pp. 122-127.
11. Khalifa, H. (2005). Testing teaching knowledge: developing a quality instrument to support professional development. *Multilingualism and Assessment*, 191 p.
12. Kharkhurin, Anatoliy V.; Wei, Li. (2015). The role of code-switching in bilingual creativity. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 18 (2), 153-169.
13. King Center. (2024). *The Impact of English Listening Tests on Rural-Urban Education Gaps in China*. Stanford University, 32 p.
14. Komar, O. (2024). Communicative approach in teaching English as a foreign language. *Modern engineering and innovative technologies*, (31-03), pp 144-148.
15. Kormpas, G. (2022). English Language Teaching Associations on Teacher Well-Being during the COVID-19 Pandemic and Beyond. In *Teacher Well-Being in English Language Teaching*. Routledge. pp. 223-234.
16. Kovács, G. (2017). Culture in language teaching. *Acta Universitatis Sapientiae, Philologica*, 9(3), 73-86.
17. Kramsch, C. (1993). *Context and culture in language teaching*. Oxford University Press.
18. Laborda J. (1997). Bilingual education in Canada: description and evaluation of the immersion programme /J. Laborda // *Actas do I Simposio Internacional Sobre o bilinguismo*. – 1045 – 1050c. URL: <https://ssl.webs.uvigo.es/actas1997/06/GarciaL.pdf>
19. Machwate, S., Bendaoud, R., Henze, J., Berrada, K., & Burgos, D. (2021). Virtual exchange to develop cultural, language, and digital competencies. *Sustainability*, 13(11), 5926.
20. Miettinen E. (2009) As much English as possible: A study on two secondary school English teachers' language use and the motives behind their

language choices. Unpublished BA thesis. Department of Languages, University of Jyväskylä, Finland. 125 p.

21. Records of the General Conference, 30th session, Paris, 26 October to 17 November 1999, v. 1: Resolutions Resolutions 12: Implementation of a language policy for the world based on multilingualism P. 35-36 URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000118514>

22. Roussel, S., Joulia, D., Tricot, A., & Sweller, J. (2017). Learning subject content through a foreign language should not ignore human cognitive architecture: A cognitive load theory approach. *Learning and Instruction*, 52, 69-79.

23. Shevtsova P., Kozubai I. Distance foreign language learning during the pandemic as a challenge for the education system. *Матеріали конференцій Молодіжної наукової ліги*, 2020, С. 57-59.

24. UNESCO. Trends in Global Student Mobility. URL: <https://uis.unesco.org/en/uis-student-flow>

25. Widodo, H. P. (2016). Teaching English for specific purposes (ESP): English for vocational purposes (EVP). *English language teaching today: Linking theory and practice*, pp 277-291.

26. Адамова, І., & Багрій, К. (2012). Тестування як форма контролю та діагностики знань студентів. *Витоки педагогічної майстерності. Серія: Педагогічні науки*, (9), с. 3-6.

27. Алексєєва, С. В. (2021). Індивідуалізація навчання: суть, шляхи реалізації. Publishing House “Baltija Publishing”. С 43-60.

28. Андросюк, Г.; Сидоренко, О.; Цепко, Т. (2024). Застосування інтернет-ресурсів як аспект інтерактивного підходу до викладання іноземної мови у закладах вищої освіти України. *Вісник науки та освіти*, 6 (24). С. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/download/12860/12922>

29. Антошкіна, М. (2021). Проблеми мотивації учнів на уроках вивчення англійської мови (Doctoral dissertation, Сумський державний університет). URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/84432/1/Antoshkina_anhliiska_mova.pdf

30. Барановська, О. В. (2021). Індивідуалізація навчання: здобутки, труднощі, перспективи. In IX International Scientific and Practical Conference. Jerusalem, Israel, pp. 159-164.
31. Белоусова, С. М., & Давиденко, О. Б. (2015). Основні методи викладання англійської мови у вищих навчальних закладах. URL: <https://rep.nuos.edu.ua/server/api/core/bitstreams/893d1ab1-dc98-4bee-aa11-0e331a93ab55/content>
32. Білоус, А. А., & Клименко, Л. В. (2023). Роль культурно-країнознавчого аспекту у викладанні іноземної мови. Продовольча та екологічна безпека в умовах війни та повоєнної відбудови: виклики для України та світу, 221. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u381/sekciya_4_yakist_osviti_i_gumanitarna_nauka.pdf#page=221
33. Білоус, Т. М., Байбакова, О. О., & Артиш, О. О. (2024). Інноваційні підходи до викладання англійської мови в освітніх програмах. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/62659/1>.
34. Божок, О., Білінська, Л., Гомола, М. (2018). Проблеми та бар'єри у формуванні комунікативної компетенції серед тих, хто вивчає англійську мову як іноземну. Молодий вчений, 12 (64), 404-408.
35. Булах, І. О. (2014). Тестовий контроль у навчанні іноземної мови. Вісник студентського наукового товариства, Вип. 45 (5). URL: http://lib.ndu.edu.ua:8080/dspace/bitstream/123456789/574/1/411_Visnik_student_skiego_tovaristva.PDF#page=298
36. Вдовиченко, К. С. (2022). Підвищення кваліфікації як важлива складова ефективної професійної діяльності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О. *Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в умовах воєнного стану та пандемії: матеріали регіонального науково-практичного семінару (26 травня 2022 року)*. БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України / упор. А. Єрмоленко. Біла Церква, 76 с.

37. Вишневецький, О. І. (2011). Методика навчання іноземних мов : навч. посібник /О. І. Вишневецький. – К. : Знання. 206 с.
38. Ворона, Л. М., (2019). Використання контентно-орієнтованого підходу на уроках англійської мови як засобу підвищення мотивації учнів. Актуальні питання філології та методики викладання мов Збір. матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (25–26 квітня 2019 року) Випуск 2 (14) Кривий Ріг, с.182-190.
39. Гайдаєнко, О.; Горпинюк, О.; Яценко, А. (2024). Особливості викладання іноземних мов у групах різних рівнів підготовки. Перспективи та інновації науки, 1 (35) с.28-45.
40. Глушковецька, Н. А.; Мацюк, О. О. (2019) Фонетична інтерференція як лінгвістична проблема. Актуальні проблеми філології та перекладознавства : зб. наук. пр. – Хмельницький : ХНУ, Вип. 17. – С. 53-56. URI <https://elar.khmnu.edu.ua/handle/123456789/90052019>. URL: <https://elar.khmnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/69f13f23-0b87-459d-8ed3-6972298ca418/content>
41. Данилюк, Д. А. (2024). Інтегрована система управління процесом навчання студента: магістерська дис. : 123 Комп'ютерна інженерія. Київ, 122 с.
42. Дегтярєва, Г. (2021). Тестування в GOOGLE-формах як ефективний засіб діагностування рівня навченості слухачів курсів підвищення кваліфікації. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка, 1(2), 94-102.
43. Деркач, Т. М. (2012). Когнітивне навантаження студентів із різними стилями навчання. Педагогіка і психологія професійної освіти. URL: https://www.researchgate.net/publication/313468142_kognitivne_navantazenna_studentiv_iz_riznimi_stilami_navcanna
44. Діденко, А. М. (2022). Платформи “Padlet” та “Quizlet” як різновиди онлайн-тестування з англійської мови. Українська Мова Та Література, 82. URL:

https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/3864/1/fcenter.org.ua_%D1%8F%D0%B D%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%8C_2022.pdf#page=82

45. Заболотська, О. О. (2011). Актуальні проблеми методики викладання англійської мови. Збірник наукових праць «Педагогічні науки» 1(58). С. 122-127.

46. Засєкін С. В. Психолінгвістичні аспекти перекладу. —Луцьк: ВІЕМ, 2006.— С. 24-27. С. 30-31.

47. Зубенко Т.В. (2008). Комунікативний підхід до навчання іноземної мови / Науковий вісник Миколаївського державного університету : Збірник наукових праць. Випуск 23: Педагогічні науки. Том 1 / За заг. ред. В.Д. Будака, О.М. Пехоти. Миколаїв : МДУ. С. 146 -165.

48. Калініченко, Т. М. (2021). Використання цифрових технологій в навчанні іноземних мов: виклики сучасності. Сучасні методики навчання іноземних мов і перекладу в Україні та за її межами : матеріали III Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., Переяслав, 3 груд. 2021 р. / Ун-т Г. Сковороди. – Переяслав, 2021. С. 109–110. URI <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/8761>

49. Канюк, О. (2021). Когнітивний напрям у методиці викладання іноземної мови. Молодий вчений, 3(91), С. 78-81.

50. Кириченко, Т. О., & Рідель, Т. М. (2023). Глобалізація та сучасні аспекти викладання англійської мови в Україні. Інноваційна педагогіка, (60), 50–53. <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/60.9>

51. Кириченко, Т., & Рідель, Т. (2024). Інтерактивне навчання: технології візуалізації навчальних матеріалів на заняттях з англійської мови. Актуальні питання у сучасній науці, 7 (25). С.17-28.

52. Кміта Є. В. (2008). Роль англійської мови як мови міжнародного спілкування та її значення в навчанні комунікації англійською мовою. Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Філософія. Психологія. Педагогіка. № 1 (22). С. 139-143.

53. Коваленко, О. О. (2016). Індивідуальний підхід у диференційованому навчанні при вивченні іноземної мови. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: "Педагогічні науки", (4). С. 29-35.
54. Комар, О. (2020). Сучасні методи впровадження комунікативного підходу до навчання англійської мови. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету, 12 (3), 107–114. <https://doi.org/10.31499/2307-4906.3.2020.219098>
55. Конєва, М. З. (2023). Значення цифрових платформ у вивченні англійської мови. In The 36th International scientific and practical conference “Current trends in the development of youth theories”(September 12–15, 2023) Ankara, Turkey. International Science Group. 2023. 212 p. (p. 164).
56. Кошіль, О. П. (2024). Професійний розвиток викладачів закладів фахової передвищої освіти: основні вектори та виклики. Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»), 3(21), С. 800-813.
57. Кривцун, Н.; Гойсан, Т. (2024). Проблема подолання мовного бар'єру в процесі вивчення іноземних мов у закладах вищої освіти. Педагогічна наука і освіта ХХІ століття, 2, С.126-136.
58. Куцела, М., & Вірстюк, О. (2024). Інтеграція культурного аспекту у процес викладання та вивчення мови. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Філологія, 3 (13), С. 53-59.
59. Левчик, І. (2022). Content-Language Integrated Learning In The Context Of European Integration. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка, 1(1), С. 169-176.
60. Лисицький, О. К. (2023). Розробка інноваційних гейміфікаційних підходів та дослідження ефективності їх впровадження. Проблеми використання інформаційних технологій в освіті, науці та промисловості: ХVІІІ міжнар. конф. (24 листопада 2023 р., м. Дніпро): зб. наук. пр., Нац. техн.

ун-т «Дніпровська політехніка». – Дніпро: НТУ «ДП», № 8., 219 с. URL: https://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/165936/121%D0%9C-22-1_%D0%9B%D0%B8%D1%81%D0%B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9.pdf?sequence=1

61. Мазайкіна, І. О., Ямчинська, Т. І., & Громов, Є. В. (2017). Особистісно орієнтовані технології навчання іноземних мов. Вінниця: ТОВ «Планер», 76 с.

62. Місечко, О. (2021). Можливості іншомовної освіти у запобіганні соціокультурної упередженості в міжкультурному спілкуванні. Інноваційні технології мовної підготовки студентів ЗВО: збірник матеріалів VII Всеукраїнського науково-практичного вебінару з міжнародною участю (24 березня 2021 р.) / за заг. ред. Т.В. Литнєвої. – Житомир : Вид-во ЖДУ імені Івана Франка. С. 60–64

63. Мішуровська, С. В. (2016). Підвищення мотивації учнів до вивчення англійської мови мультимедійними засобами навчання. Таврійський вісник освіти, (4), С. 130-134.

64. Нацюк, М. Я., & Осідак, В. (2023). Multilingualism In Society And Education: The Ukrainian Context. *Ars Linguodidacticae*, (11), С. 4-15.

65. Ніколенко, К. В., Корнейко, Ю. М., & Добростан, О. В. (2023). Інтерактивні технології та їхнє застосування в мобільному навчанні: відмінності, виклики та переваги. *Академічні візії*, (26). URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/790>

66. Новий словник іншомовних слів: близько 40 000 слів і словосполучень/ Л.І. Шевченко, О.І. Ніка, О.І. Хом'як, А.А. Дем'янюк; за ред. Л.І. Шевченко – К.; АРІЙ 2008.- 672с.

67. Орлова, В. (2022). Використання віртуальної реальності у навчанні англійської мови. *Магістерські студії*, 169. URL: English.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/11/Орлова-Використання-віртуальної-реальності-у-навчанні-англійської-мови.pdf

68. Панцирева, Г. В., & Монарх, В. В. (2019). Стажування як форма підвищення професійної майстерності викладача закладу вищої освіти. *Сільське господарство та лісівництво: зб. наук. пр. ВНАУ*, 12. С. 234-243.

69. Паскаль О. О. (2017). Англійська лінгва франка як мова спілкування в університетському середовищі. Сучасні аспекти медицини і фармації – 2017 : тези Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених та студ. з міжнар. участю, присвяч. Дню науки (11-12 трав. 2017 р., м. Запоріжжя). – Запоріжжя : ЗДМУ, С. 184. URI: <http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/6416>

70. Подоляк З. (2017). Дидактика багатомовності як методологічна основа сучасної іншомовної освіти. *Наукові записки*. Серія: Педагогіка, 4. С. 207-213.

71. Поліщук А. А. (2021). Ділова англійська мова для бізнес комунікації. *Філологія XXI століття :зб. наук. пр. студентства й наук. молоді за матеріалами XI Всеукр. наук.-практ. конф. студентства й наук. молоді, Харків, 15 квіт. 2021 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди; [редкол.: К. Ю. Голобородько (голов. ред) та ін.]*. Харків, 2021. С. 115–116

72. Сілкова, О. В., & Оленець, С. Ю. (2016). Особливості використання проектного навчання у вищому навчальному закладі. *Zbiór artykułow naukowych “Pedagogica. Priorytetowe obszary badawcze: od teorii do praktyki”*(30-31.05. 2016), 2, p. 92-94.

73. Соціолінгвістичні параметри багатомовності: європейські засади й українська дійсність (О. І. Михальчук, 2022) *Мовознавство.*, 5. С. 42-57.

74. Старостіна, О. В. (2020). Досвід підвищення кваліфікації викладачів вищої школи у Великій Британії. *Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки*, (1), 352-359.

75. Тарнопольський, О. Б.; Кабанова, М. Р. (2019). Культурна складова комунікативного підходу до навчання іноземних мов. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «педагогіка і психологія»*. Педагогічні науки., 2

(18) URL: <https://ir.duan.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a31fae7b-f14e-4a52-b71e-1a890eed6c24/content>

76. Теличко, Н., & Дядченко, О. (2021). Формування педагогічної майстерності майбутнього вчителя іноземної мови. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 4 (108). URL: https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/01/ped_nauki_4108_2021.pdf#page=256

77. Федічева, Н. В. (2017). Використання культурологічних матеріалів у навчанні англійській мові як іноземній. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Функціонально-стилістичний потенціал романо-германських мов у європейському просторі», 271. URL: <https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/1974/Romano-germansk.pdf?sequence=1&isAllowed=y#page=272>

78. Фридрих, І. І. (2023). Методика викладання англійської мови в умовах дистанційного навчання. *Академічні візії*, (16). URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/226/196>

79. Четверик В. К. (2024). Можливості ресурсів зі штучним інтелектом (Artificial Intelligence) у навчанні англійської мови. Мовна освіта фахівця: сучасні виклики та тенденції : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф., Харків, 22 лют. 2024 р., Харків, С. 269–274. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/14258>

80. Шевченко, С. (2018). Культурологічний аспект у процесі викладання англійської мови. *Молодий вчений*, (4 (56)), С. 533-536.

81. Шерстюк, Л. В. (2017). Рівневий підхід до професійної підготовки майбутніх філологів. *Наукові праці: наук. журн.–Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили*, 291, С. 33-37.

82. Шиян, Т. В. (2015). Крос-культурний компонент у викладанні англійської мови для спеціальних цілей. *Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія: Філологічна*, 58, С. 329-331.

83. Щеголева, Т., & Місечко, О. (2024). Залучення інноваційних технологій та кращих європейських мовних практик у процесі вивчення англійської мови. Вісник науки та освіти, 1 (19), С. 27-36

84. Яковлева, О. (2012). Особливості дії фактору багатомовності у мовному просторі України. Політичний менеджмент. наук. журнал, (4-5), С. 45-52.